

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

TAGAJÁNLÁSOK

1915-BEN

KÉZIRAT GYANÁNT

BUDAPEST

HORNYÁNSZKY VIKTOR CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVNYOMDAJA

1915

ATHL 1.60

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TAGAJAINLISOK

1915-1916

KÉNIRAT BIRAKAT

BUDAPEST

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1915

TAGAJÁNLÁSOK

1915-ben.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

I.

JÁNOSI BÉLA levelező tagot az I. osztály B) alosztályába rendes tagnak ajánljuk. Jánosi Bélát 1902-ben választotta az Akadémia levelező tagnak, elsősorban „Az aesthetika története“ cz. alapos és jelesen megírt háromkötetes műve alapján, mely tudományos irodalmunknak egyik legértékesebb terméke és díszére válnék bármely nyugati irodalomnak is. Az Akadémia a Gorove-díjjal jutalmazta. Jánosi 1902 óta is ernyedetlen és értékes munkásságot fejt ki, melynek középpontja a magyar aesthetika története. E készülő művéből már több igen becses, kizárólag önálló kutatáson alapuló részletet mutatott be az I. osztály ülésein, melyek nemcsak a szakkörökben, hanem a művelt közönségnél is élénk tetszésre találtak. Az Akadémiának egyik legbuzgóbb és legkészségesebb tagja, kinek jelentéseit és bírálatait komoly alaposág és vonzó előadás jellemzik. Az Akadémia egy csendesen dolgozó, a reklám és feltűnési viszketeg országos betegségitől ment komoly tudóst és jellemes férfiút tüntet ki jól kiérdemelt elismerésével, ha rendes tagjai sorába választja.

Budapest, 1915 február.

Heinrich Gusztáv, r. t.

Riedl Frigyes, l. t.

AZ I. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

II.

Dr. STUMME JÁNOS lipcsei egyetemi tanárt, a Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft szerkesztőjét a nyelv- és széptudományi osztály *külső* tagjául ajánlom.

Dr. Stumme a keleti nyelvek legkiválóbb művelői közé tartozik és különösen az északafrikai arab és berber dialektusok terén számos

munkájával iránytadó tekintélynek van elismerve. Ajánlásomat különösen még *magyar* szempontból is támogatom. Stumme ugyanis *nyelvünket* is nagy szeretettel műveli, irodalmunkat buzgósággal tanulmányozza, magyar szaktársaival majdesaknem kifogástalan magyarságon levelez. Ezzel is érdemet szerzett arra, hogy a Magyar Tudományos Akadémia e jeles és hírneves tudóst tagjai sorába felvegye.

Goldziher Ignác, ig. és r. t.

A II. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

III.

Gr. KHUEN-HÉDERVÁRY KÁROLY volt m. kir. miniszterelnököt a II. osztályba tiszteleti tagnak alánljuk.

Ajánlásunk megtételére elsősorban az Akadémiánk által alapításától kezdve mindmáig híven ápolt az a hagyományos tekintet indít, mely közügyeink vezetőinek s közéletünk kitünőségeinek tagjai sorába való emelésével is kívánja öregbiteni Akadémiánk dízét, javát és előmenetelét.

Ajánlásunk e gondolatát főleg azzal támogatjuk és erősítjük, hogy rámutatunk gr. Khuen-Héderváry Károly közéleti tevékenységének kulturális oldalára.

Gr. Khuen-Héderváry Károly már Horvát-Szlavonországokban viselt báni méltóságának éveit a kultúra megerősítése, előbbrevitele és szervezése érdekében oly mélyreható s átalakító munkásságot fejtett ki, hogy kormányzatát teljes joggal jellemezheték a kulturális kormányzat díszítő nevével.

Örök hálára kötelező gr. Khuen-Hédervárynak az az erős elhatározása és tette is, a melylyel a magyar országos levéltár elhelyezésének és épületének kérdését — a hosszú eredménytelen törekvések s küzdelmek után — a legutolsó kezdeményezésnek benső áttérésével a megvalósítás útjára vezette, s ezzel nemcsak a mult megbecsülhetetlen emlékeinek conserválása, sőt megmentése s a tudományos munkálkodás előmozdítása, hanem a magyar történettudomány s általában a magyar kultúra körül is el nem múló érdemeket szerzett.

A hazai történettudománynak az a meleg áttérése, szeretete s fejlesztésének, előmozdításának az a szükségérzete, a mely gr. Khuen-Héderváryt e tetterre indította, vezette őt abban az elhatározásában is, a melylyel történelmi emlékekben gazdag családi levéltárát a br. Radvánszky Béla által kezdett kiaknázásnak megnyitotta s a melynek eredménye a történelmi bizottságunk megbízásából — br. Radvánszky Béla és Závodszy Levente feldolgozásában s közlése

alaján — a Héderváry-család oklevéltára czím alatt megjelent nagyértékű kétkötetes akadémiai kiadvány.

Gr. Khuen-Héderváry Károlynak a tudomány és a kultúra körül kifejtett eme nagyértékű munkásságára, illetve szerzett maradandó érdemeire, továbbá közéletünk terén is tanusított kiváló egyéniségére való tekintettel ismételjük meg ajánlásunkat, azzal a mély meggyőződéssel, hogy gr. Khuen-Héderváry Károly megnyerésével az „Akadémia dísze és java öregbedését várhatja“.

Csánki Dezső, r. t.
 Berzeviczy Albert, t. t.
 Forster Gyula, t. t.
 Fejérpataky László, r. t.
 Károlyi Árpád, r. t.
 Concha Győző, r. t.
 Matlekovits Sándor, r. t.
 Békefi Remig, r. t.
 Áldásy Antal, l. t.
 Mahler Ede, l. t.
 Angyal Pál, l. t.
 Reiner János, l. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

IV.

ALEXANDER BERNÁT, lev. tagot a II. osztály A) alosztályába rendes tagnak ajánlom.

Alexander 1892 óta tagja az Akadémiának. Azóta hosszú 23 év telt el s ezalatt az idő alatt ernyedetlen munkásságával és nagyértékű dolgozataival Alexander oly fényes nevet vívott ki magának, hogy ma, midőn két rendes tagsági szék van üresedésben, szinte lehetetlen ő rá nem gondolni az egyik szék betöltésénél, kivált ha azt is tekintetbe vesszük, hogy a két r. tagsági hely mindegyike a philosophia képviselőivel volt betöltve.

Ajánlatomnak nem is az a feladata, hogy A.-t bemutassam, hanem az, hogy eleget tegyek az „Ügyrend“ 11. §-ának, mely szerint „a tagválasztás írásbeli ajánlat alapján történik s a nagygyűlésen az osztályok csakis a saját tagjai által ajánlottakra szavazhatnak, a plenum pedig csakis azokra, a kik legalább $\frac{2}{3}$ szótöbbséget nyertek az osztályban“.

Legyen szabad remélnem, hogy ajánlatomat úgy az osztály, mint a plenum honorálni fogja.

Budapest, 1915 február 25.

Pauer Imre, t. t.

V.

György Endre levelezőtagot (szül. 1848-ban, levelezőtaggá választott 1876-ban) a II. osztály A) alosztályába rendes tagnak ajánlom.

Ifjú korában, az akkori országgyűlési ifjúság megbízásából szerkesztette az „Uj Nemzedék“-et, melyben közzétett egy értekezése, az értékatasztterről feltűnést keltvén, a közmunka- és közlekedési ministeriumba neveztetett ki fogalmazóvá. Több ízben küldetett ki e ministerium által külföldi tanulmányutakra. Erről szóló jelentéseiből kiadta a kormány „Az angol vasúti törvényhozás történetét“ 6 füzetben, mely a Kohn-féle később megjelent német műnél sokkal terjedelmesebb. Hasonlóul a nevezett ministerium kiadásában jelent meg egy kötetben „Az olasz vízjogi törvények“, mely Clandio Callandra összeállításának fordítása kimerítő előszóval.

A Franklin-Társulat kiadásában jelent meg egy testes kötet: „Angol államférfiak és szónokok“ 1874-ben, a Csengery-féle gyűjtemény folytatása szónoklasi mutatóanyagokkal és ezzel kapcsolatosan John Stuart Mill „rektori beköszönő beszédje“ a St. Andrewii egyetemen.

Szerkesztette később az Akadémia nemzetgazdasági bizottságának megbízásából Halász Imre visszavonulása után a „Nemzetgazdasági Szemlét“ több éven át, majd a „Vasúti és Közlekedési Közlöny“-t, mely utóbbi jelentékeny szolgálatot tett a vasúti téren, a magyarosítás és általában a magyar érdekek szolgálatában.

Az Akadémia Dóra-pályadíját nyerte el „A különbözeti árszabályok jogosultsága és határa“ című dolgozatával, melyet az Akadémia adott ki.

A Közgazdasági Társaság Korizmics-pályadíját nyerte el „Keletrre magyar“ című munkájával, a mely 1876-ban jelent meg s melyben részletezett javaslatainak tekintélyes része meg is valósított az idők folyamán.

Közlekedési ügyeinkben a vasúti politikánk összes kérdéseire kiterjeszkedett azon emlékirat, melyet „Vasúti politikánk“ címmel az Országos Magyar Gazdasági Egyesület gróf Károlyi-féle tanácskormányára céljából gróf Dessewffy Auréllal együtt publikáltak, s amely majdnem teljes egészében valóvá vált a következő tíz év alatt.

Az Akadémiában székét a „Cash Credit a skót bankoknál“ értekezéssel foglalta el s e tanulmányai vezettek át a hitel, különösen a népies hitel kérdéseire, melyekre különösen Csengery Antal ismételt felhívta figyelmét.

Ezen munkálkodás eredménye volt „A kisbirtoki hitelszervezet hiányai“-ról írt műve, mely francia és német nyelven is megjelent, s mint ilyen, a külföldi irodalomban is ismert munka. Ez előadói javaslat volt az 1885-ben Budapesten tartott mezőgazdasági congressuson a falusi hitelszövetkezetek szervezése érdekében.

A birtokpolitika kérdései felől számos röpiratban és értekezésben számolt be tanulmányairól. Felfogását részletesen kifejtette a „Kötött forgalmi földbirtok és agrárpolitikánk“ czímmel 1893-ban megjelent dolgozatában, mely a földbirtokpolitika legfőbb kérdéseit tárgyalta. Számos röpirata és értekezése között „A középbirtokos hitele és szövetkezeti raktár kérdése“ czímmel 1902-ben megjelent dolgozat kifejti a raktári és függő terméshitel ügyeit.

1905-ben „Közgazdasági tanulmányok“ cím alatt a földművelési kormány kiadta Anglia, Franciaország és az Egyesült-Államokról hazánkat érdeklő közgazdasági kérdésekről való jelentéseit, melyek kizárólag actualis kérdéseket tárgyalnak.

Akadémiai megbízásból fordította „Malthus“ classicus művét, Sidney és Beatrice Webb kétkötetes tanulmányát „A munkás demokraciáról“ és Escottól három kötetben „A mai Angliá“-t, a melynek jelentékeny része a fordítónak saját összeállításában, levezetése az angol viszonyoknak napjainkig.

Ezenfelül a nyugati — főleg angol — irodalomban is számos értekezést, rövidebb dolgozatot tett közzé, főleg hazai viszonyaink ismertetésében. 1878-tól kezdve több ízben volt képviselő s 1905-ben földművelési minister.

Tekintettel arra, hogy Gy. E. 39 év óta levelezőtárgya az Akadémiának és ezen idő óta állandóan műveli a közgazdasági irodalmat, rendes taggá választása megokolt.

Budapest, 1915 február 27.

Matlekovits Sándor, r. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

VI.

ENYVVÁRI JENŐ f. v. könyvtári főtisztet a II. osztály A) alosztályába levelezőtagnak ajánljuk. Enyvvári Jenő 1904-től mostanig kiváló szorgalommal és megfelelő eredménnyel dolgozik a philosophiai tudományok terén, mint ezt dolgozatainak alábbi jegyzéke bizonyítja. Ajánlatunkat még azzal is indokoljuk, hogy a II. osztályban oly csekély a philosophusok száma, hogy egyes esetekben az osztály már a hozzá áttett bírálatokról sem tud gondoskodni. Mindezek alapján Enyvvári Jenőt levelezőtaggá újólág a legmelegebben ajánljuk.

Philosophiai dolgozatok: 1. 1914. Zur Phänomenologie der Ideation (Wesensintuition) im Gebiete der sinnlichen Abstraction. (Zeitschrift f. Philosophie u. philosophische Kritik. Bd. 153, Heft 2, pp. 132—150.) — 2. 1913. Husserl tiszta phänomenológiája és a phänomenologiai módszer. (Athenaeum. 22. évf. 4. sz., pp. 1—55.) — 3. 1913. Bolzano istenbizonyítéka az „Athanasia“-ban. (Hittudományi Folyóirat. 24. évf.

443—447. 1.) — 4. 1912. A phansikus (phaenomenologiai) adottságok lényegismeretéhez. (Athenaeum. 21. évf. 2—3. sz., pp. 94—104.) — 5. 1911. Adalék az ideatio phaenomenológiájához. (Athenaeum. 20. évf. 2. sz., pp. 66—83.) — 6. 1911. Egy phaenomenologiai adottságosztályról. (Athenaeum. 20. évf. 1. sz., pp. 113—123.) — 7. 1910. A Balzano-féle logika kérdéséhez. (Athenaeum. 19. évf. 3—4. sz. [16 l.]) — 8. 1909. Metakritikai jegyzetek a logikai objektivizmus problémájához. (Athenaeum. 18. évf. 3—4. sz. [29 l.]) — 9. 1908. Egy érdekes Kant-szótárról. (Athenaeum. 17. évf. 3. sz., pp. 390—392.) — 10. 1907. Voluntaristikus criticismus. (Philosophiai Társ. Közl. 23. sz., pp. 110—115.) — 11. 1906. A productiv (transscendentalis) képzeleterő viszonya a transscendentalis apperceptióhoz a tiszta ész kritikájában. (Athenaeum. 15. évf., pp. 297—309, 436—448.) — 12. 1906. A történelmi materialismus egy ismeretelméleti kritikájáról. (Husz. Száz. 7. évf. 3. sz., pp. 226—233.) — 13. 1904. A Hart-féle „Új társaság“-ról. (Husz. Száz. 5. évf. 4. sz., pp. 322—326.)

Bírálatok és könyvismertetések a philosophiai irodalom köréből:

14. 1914. Husserl, Logische Untersuchungen. 2. Aufl. Bd. I.; Bd. II. 1. Teil. 1913. (Athenaeum. 3. évf. 4. sz., pp. 74—76.) — 15. 1911. Geyser, Grundlagen der Logik und Erkenntnistheorie. 1909. (Athenaeum. 20. évf. 3. sz., pp. 88—95.) — 16. 1911. Switalski, Der Wahrheitsbegriff des Pragmatismus nach W. James. 1910. (Athenaeum. 20. évf. 2. sz., pp. 123—125.) — 17. 1911. Brunswig, Das Vergleichen und die Relationserkenntnis. (Athenaeum. 20. évf. 1. sz., pp. 123—128.) — 18. 1910. Kerler, Über Annahmen. 1910. (Athenaeum. 3—4. sz., pp. 197—200.) — 19. 1910. Kastil, Studien zur neueren Erkenntnistheorie. I. Descartes. 1909. (Athenaeum. 1. sz., pp. 101—105.) — 20. 1909. Messer, Empfindung und Denken. 1908. (Athenaeum. 19. évf. 4. sz., pp. 466—468.) — 21. 1909. Gotthardt, Bolzanos Lehre vom „Satz an sich“ in ihrer methodologischen Bedeutung. 1909. (Athenaeum. 19. évf. 463—465. l.) — 22. 1909. A tudományos philosophia legújabb irodalmából. 1907/08. (Athenaeum. 18. évf. 1—2. sz., pp. 235—240.) — 23. 1908. Kepes, Történelmi materialismus, Darwinismus, Kantismus. 1907. (Athenaeum. 17. évf. 4. sz., pp. 513—516.) — 24. 1908. Marcus, Elementallehre zur allgem. Logik. 1906. (Athenaeum. 17. évf. 2. sz., pp. 243—251.) — 25. 1907. Ewald, Kants Methodologie in ihren Grundzügen. 1906. (Athenaeum. 16. évf. 3. sz., pp. 409—414.) — 26. 1907. Kritikai tan az objectivitásról. (Kuntze, Die kritische Lehre von der Objectivitaet. 1906.) (Athenaeum. 16. évf. 3. sz., pp. 395—409.) — 27. 1907. Kant társadalomtana. (Weissfeld, Kants Gesellschaftslehre.) (Husz. Száz. 8. évf. 8. sz., pp. 733—735.) — 28. 1907. Wissenschaftl. Beilage zum 19. Jahresbericht d. Philosoph. Gesellschaft an der Universität zu Wien. 1906. (Philos. Társ. Közl. 23. sz.) — 29. 1906. Böhm, Az ember és világa. 3. kötet. Axiologia vagy értéktan. 1906. (Husz. Száz. 7. évf. 7. sz. pp. 74—79.) — 30. 1905. A kategoriák deductió

jának újabb irodalmából. (Philos. Társ. Közl. 17. füzet, pp. 36—45.) — 31. 1905. Pauler, Az ismeretelméleti kategóriák problémája. 1903. (Husz. Száz. 6. évf. 7. sz., pp. 00—00.) — 32. 1905. Keltz, A pszichophysikai dualismus. 1904. (Husz. Száz. 6. évf. 6. sz., pp. 555—557.)

Könyvészeti és könyvtártani munkálatok, szerkesztés: 33. 1914. Szerkesztette a „Philosophie der Gegenwart“ című nemzetközi évkönyv 4. kötetének magyar részét. — 34. 1914. Magyar philosophiai bibliographia. 1910/11/12. (Athenaeum. 23. évf. 2—3. sz., 200—224. l.) — 35. 1914. Magyar philosophiai bibliographia. 1913. (Athenaeum. 23. évf. 4. sz. pp. 84—95.) — 36. 1914. Szerkesztette a Társadalomgazdaságtani bibliographia 8. évfolyamát. — 37. 1914. Szerkesztette a Városügyi bibliographia 2. évfolyamát. — 38. 1913. Szerkesztette a Philosophie der Gegenwart 3. kötetének magyar részét. — 39. 1913. Szerkesztette a Társadalomgazdaságtani bibliographia 7. évfolyamát. — 40. 1913. Szerkesztette a Városügyi bibliographia 1. évfolyamát. — 41. 1912. Szerkesztette a Philosophie der Gegenwart 2. kötetének magyar részét. — 42. 1912. Bolzano-bibliographia. (Athenaeum. 21. évf. 1. sz., pp. 168—174.) — 43. 1911. Németország nyilvános könyvtárügye. (Népművelés. 6. évf., pp. 109—112.) — 44. 1907. Városi könyvtárakról. (Fővárosi Könyvtár Értes. 1. évf. 3—4. sz., 8. l.)

Kéziratban: Philosophiai alapfogalmak szótára. Kiadásra elfogadta a Franklin-Társulat; meg fog jelenni a „Kultúra és Tudomány“ című vállalatban. (Körülbelül 16 nyomtatott ív; több mint 1000 ezímszó.)

Budapest, 1915 január 25.

Pauer Imre t. t.

Alexander Bernát l. t.

VII.

Dr. FELLNER FRIGYES-t, a fizetési mérleg, a nemzeti vagyon becslésének és több más fontos közgazdasági kérdésnek jeles monografistáját a II. alosztály A) osztályába levelező tagnak ajánljuk.

Már egy előbbi tagajánlás alkalmával tudományos tevékenységét ismertettük és így annak csak rövid jellemzésére szorítkozzunk. Tudományos működése már két évtizedre terjed ki és sok oldalról feltétlen elismerésben részesült. A budapesti egyetem, melynek régóta magántanára, a nyilvános rendkívüli tanári czímmel tüntette ki; az Institut International de Statistique és a Párisi Société Statistique tagjaik közé választották. Számos szaktanácskozmányba hivatott meg a kormány részéről. Több munkája németül is megjelent és a külföldi tudományban is elismerésben részesült. A nemzeti vagyon becsléséről szóló újabb nagyobb tanulmánya a nemzetközi statisztikai intézet bécsi congressusán nagy dicséretben részesült. Az Akadémia nemzetgazda-

sági bizottsága részéről több megbízást nyert, melynek dícséretre méltóan megfelelt, járadékirtokról szóló munkáját pedig az Akadémia díjjal tüntette ki. A fizetési mérlegről írt munkája szélesebb körökbe is behatolt és e munkára a nemzet törvényhozó testületében igen sűrűn történt hivatkozás. Fellner munkássága különösen három téren mozog: az agrárpolitika, a pénz és pénzügyi politika, a gazdasági statisztika terén. Agrárpolitikai dolgozataival különösen a földhitel kérdésének tisztázásához járult hozzá és küzdött a járadékirtokrendszer meghonosítása érdekében. A pénz és pénzügyi politika terén a fizetési mérleg kérdésének alapos megvilágításával és pozitív adatok összeállításával, a valutakérdés és a készfizetések kérdésének tárgyalásával, az egyenesadók és különösen a vagyonadó bírálatával kiváló szolgálatot tett a gyakorlati közgazdasági és pénzügyi politikának. Nagy gonddal és óvatossággal a gazdasági statisztika több rendkívül nehéz problémáját kutatta. Az irodalom alapos ismerete, korrekt tudományos felfogás, a tudományos problémák nehézségeitől vissza nem riadó kitartás, széles látókör, nagy tájékozottság, gyakorlati érzék és az igazságra való törekvés jellemzik Fellner működését. Mindezek alapján bátorkodunk tiszteletteljesen kérni, hogy az Akadémia a maga részéről is adja meg dr. Fellner Frigyesnek azt az elismerést, mely a levelező taggá megválasztásában megnyilvánul, melyet a múltban a magyar közgazdasági tudomány terén kifejtett tevékenységeért megérdemel és melyet bizonyára a jövőben kitartó tudományos munkálkodással igazolni fog.

Ideiktatjuk végül dr. Fellner Frigyes nagyobb munkáinak felsorolását: A kiegészítő vagyonadó. 1895. — Hegedüs Loránttal együtt: A tőzsde megadóztatása. 1895. — Adalékok mezőgazdasági hitelpolitikánkhoz. 1897. — A járadékirtok rendszere és alkalmazás Magyarországon. Az Akadémia által jutalmazott munka. 1900. — A nemzetközi fizetési mérleg alakulása Magyarországon. Az Akadémia megbízásából. 1908. — A valuta rendezése Magyarországon különös tekintettel a készpénzfizetések megkezdésére. Az Akadémia megbízásából. 1910. — A nemzeti vagyon becslése. A nemzetközi statisztikai congressuson tartott előadás. 1913.

Budapest, 1915 február 26.

Földes Béla, r. t.

Báró Láng Lajos, r. t.

VIII.

Dr. ILLÉS JÓZSEF-et, a budapesti egyetemen a magyar alkotmány és jogtörténet czimzetes ny. rendkívüli tanárát, Akadémiánk történelmi bizottságának segédtagját, a II. osztály A) alosztályába levelezőtagnak ajánljuk.

Illés József tanulmányait és tudományos munkásságát az összehasonlító jogtudomány, majd az európai jogtörténet terén kezdette

meg, a melyeknek eredményeiről adnak részleges képet első — közel 20 évre visszamenő — dolgozatai.

Már Az újkori alkotmányfejlődés elemei czimén irt, e körbe vágó munkája sok méltánylást és elismerést érdemlő vonást mutat fel az európai alkotmányfejlődés azon szakaszának összefoglaló megítélése szempontjából, a mely szakasz az alkotmányfejlődésnek az európai jogtörténet tudománya által addig lezárt köréből indul ki s az európai alkotmányoknak ezen körön túlmenő fejlődését veszi vizsgálat alá.

Nagy önállóságot tanusítanak s önálló eredményeket állapítanak meg a magyar magánjogi jogintézmények jogtörténelmi vizsgálatának eredményeit képező munkái, a melyekben a több és nagyobb elmélyedést engedő monographikus feldolgozással, az európai jogfejlődés értékesítésével, nagy okmányanyag felhasználásával a házassági vagyongjogra, a szerződési jogra és az örökösödési jogra vonatkozó addigi jogtörténelmi ismereteink körét kiszélesítette s gazdagította.

Az alant felsorolt dolgozatok közül még különösen emlitem a Bevezetés a magyar jog történetébe czimen irt források történetét, ezt a formailag is legfejlettebb, legújabb nagyobb munkáját, a melynek értékes tartalmán és rendszeres feldolgozásán kívül a jogfejlődésre, vezető eszmékre s személyiségekre vonatkozó erős jellemző erőt kell kiemelni.

Illés Józsefnek tudományos dolgozataiban megnyilatkozó, valamint tanári minőségében és több tudományos egyesületben kifejtett munkássága további értékes tudományos tevékenységre nyújt biztos alapot, erre való tekintettel a legmelegebben ajánljuk levelezőtagnak.

Kiegészítésül közöljük Illés József dolgozatainak jegyzékét:

Önálló munkák: 1. Az újkori alkotmányfejlődés elemei. (XV. század második fele és XVI. század.) Egyetemes európai jogtörténeti tanulmány. Budapest, 1898. — 2. Az Anjoukori társadalom és adózás. Budapest, 1900. — 3. A magyar házassági vagyongjog az Árpádok korában. Budapest, 1900. — 4. A magyar szerződési jog az Árpádok korában. Budapest, 1901. — 5. A törvényes öröklés rendje az Árpádok korában. Budapest, 1904. — 6. Bevezetés a magyar jog történetébe. A források története. Budapest. 1910.

Nagyobb tanulmányok: 1. A magyar társadalom és állam szervezete a honfoglaláskor. Budapest, 1908. — 2. Öröklés a női vagyonban az Árpádok korában. Budapest, 1906. — 3. A jogtörténeti kutatás módszertani követelése és a vármegyék eredete. Budapest, 1913.

Ezekon kívül számos czikk és értekezés a Századok-, Jogállam-, Jogtudományi Közöny-, Közgazdasági Szemle- és Történelmi Szemlében.

Reiner János, I. t.
Angyal Pál, I. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

IX.

DOMANOVSZKY SÁNDOR-t, a budapesti tud. egyetemen a magyar művelődéstörténelem ny. rendes tanárát, a M. Tört. Társulat közlönyének („Századok“) szerkesztőjét, a II. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Domanovszky több mint másfél évtizede buzgó és kiváló érdemű munkása a hazai történetírásnak. Önálló nagyobb művei és tanulmányai, továbbá különféle folyóiratokban megjelent cikkei és könyvismertetései tanuskodnak az eredményes munkásságáról s egyszersmind szerzőjük sokoldalúságáról s európai széles látóköréről.

Főkép kútfőtanulmányokkal foglalkozott és a kéziratok gondos összevetése alapján földolgozta a régi magyar krónika különböző szerkesztéseit. Egy aránylag késői codexből, a dubniczi krónikából kiindulva, a melynek Nagy Lajosra és Mátyásra vonatkozó eredeti részeit a legapróbb részletekig vette bonczkés alá, megállapította ennek a Budai Krónika csoportjához való tartozását. („A Dubniczi Krónika.“ Századok, 1899 ; „A Dubniczi Krónika codexe.“ Magyar Könyvszemle, 1899. ; „A Dubniczi Krónika kézírata és kiadása.“ Akad. Értesítő, 1899.) Azután szétválasztotta a Budai és Bécsi Képes Krónikák csoportjait, megállapítva a két szerkesztés eltéréseit. („A Budai Krónika.“ Századok, 1902.) Ezzel kapcsolatosan fejtette ki nézeteit a Bécsi Képes Krónika interpolatióiban fennmaradt régibb krónikáról. („Die Interpolationen der Wiener Bilderchronik.“ Ung. Rundschau, 1913.) Ehhez kapcsolódtak a német Mügel-féle fordítás („Mügel Henrik németnyelvű krónikája és a Rimes Krónika.“ Századok, 1907.) és a Pozsonyi Krónika kritikai feldolgozásai („A Pozsonyi Krónika és a kisebb latinnyelvű szerkesztések.“ Századok, 1905.). Végre a Kézai Simon krónikája kapcsán foglalkozott a szöveg részletes bírálatával és a régi szöveg különböző részeinek alakulási és össze-szerkesztési kérdéseivel. („Kézai Simon mester krónikája.“ A M. Tud. Akadémia kiadása. Budapest, 1906. „Die Chronik Simonis von Kéza.“ Ung. Rundschau, 1912. és „Kézai codexéről“ a Békefi-émlékkönyvben.) Ezekkel a tanulmányokkal a régi magyar krónika összes szerkesztéseit, az egy Anonymusét kivéve, behatóan elemezte.

Ebbe a körbe vág néhány kisebb közleménye is, jelesül: „Esztergomi vagy pécsi krónika?“ (Századok, 1905.) „Az aradi ‚véres‘ országgyűlés színhelyének megállapítása.“ (Századok, 1912) és Kaindl magyar forrástanulmányainak bírálata. Századok, 1903. és 1905.

Idesorozható az „Árpád és Árpádokban“ megjelent a honfoglalás kútfőiről szóló összefoglaló ismertetése („Kútfők“) és „Bury

The treatise of the De administrando imperio“ cz. munkájának ismeretése. (Századok, 1907.)

Végre ebbe a körbe vág a skandináv népek apostolának, Ansgárnak életrajzáról szóló tanulmánya. („Rimbertus Anskáriusa.“ Középkori Krónikások. X. köt.)

Egyéb tanulmányai közül elsősorban „A trónöröklés kérdéséhez az Árpádok korában“ címűt emeljük ki, a melyben ezt a vitás kérdést a legkülönbözőbb nézőpontokból vette bírálat alá és állította be az egyetemes európai fejlődés távlatába. (Budapesti Szemle. 1913.)

A művelődéstörténelem különböző kereteibe vágna a következő dolgozatai: „Hetényi magyar mythológiája.“ (Ethnographia, 1902.), „Zalkai László glossái (a pozsonyi áll. főreáliskola 1900/01. évi értesítőjében), „Nagy Lajos első hadjárata Velence ellen.“ (Századok, 1900. Ezt Vértesy Jenővel együtt dolgozta föl.) Oktatástörténeti szempontból kiemeljük a „Budapesti Kereskedelmi Akadémia történetét“, a mely nemcsak az úttörő intézet külső történetével foglalkozik, hanem főképp tanítási tervének az első időkben igen gyakori változásával. (Budapest, 1907.)

Ugyancsak művelődéstörténeti vonatkozású számos könyvismertetése is, pl. „Az időrendbe szedett váradi tüzesvaspróba lajstromról“ (Századok, 1905.), „Kolowrat-Krakowsky Lipót gr. emlékiratairól“ (1905.), „Schulte: Die Fugger in Rom cz. munkájáról“ (1906.), „Helmolt Weltgeschichtejéről“ (1908.), „Eckhart: A királyi adozás“ (1909.) és „Závodszy: A Szent István, Szent László és Kálmán korabeli törvények és zsinati határozatok forrásai“ (1905.) cz. munkáiról.

Rövidebb összefoglalások: „Die historische Entwicklung Ungarns mit Rücksicht auf seine Wirtschaftsgeschichte. (Vorträge des VII. Internationalen Wirtschaftskursus. Budapest, 1919.); „A kereskedelem általános története.“ (Schack: A kereskedők könyve I. kötetében.)

Paedagogiai természetű munkái: „Történettánítás.“ (Orsz. Középk. Tanáregyl. Közl. 1903.) és „Támpontok a történelem tanításához.“ Ez utóbbi utasítás a honvéhadapródiskolák tanárai számára. (Budapest, 1911) A honvédelmi minister megbízásából ezenkívül történeti tankönyveket is írt a honvéhadapródiskolák részére.

Mindezen művei, nemkülönben tanári munkálkodása és szerkesztői tevékenysége nézetünk szerint bőven rászolgált arra, hogy a Magyar Tudományos Akadémia őt a levelező tagsággal kitüntesse. Meg vagyunk győződve, hogy a kiváló tudós ezután is nagy szolgálatokat fog teljesíteni hazai történettudományunknak s buzgó, hivatását és kötelességét szerető tagja leendő Akadémiáinknak.

E meggyőződéstől vezéreltetve, legjobb lelkiismerettel ismételjük meg ajánlásunkat.

Csánki Dezső, r. t.

Fejérpataky László, r. t.

Áldásy Antal, l. t.

X.

Báró NYÁRY ALBERT dr.-t a II. osztály B) alosztályába levelező tagul ajánljuk. Megválasztásával egyrészt jutalmaznók kegyeletes emlékezéssel azokat a nagy érdemeket, melyeket az ő atyja, néhai báró Nyáry Jenő és nagybátyja néhai báró Nyáry Albert ős- és középkori történetiünk körében szereztek, de másrészt buzdítanók a jeles elődök utódát is megkezdett s sok reményre jogosító munkásságában s élesztenők munkakedvét egy oly téren, mely nálunk aránylag még kevésbé művelt. Br. Nyáry Albert bizonyára kétszeres igyekezettel fogná a beléje helyezett bizalmat utólag is kiérdemelni és meghálálni.

Br. Nyáry Albert máris szép és eredményes irodalmi érdemekre tekinthet vissza. Eltekintve szépirodalmi és költői munkálataitól, itt számbajövő tudományos, önálló és eredeti művei és értekezései ime a következők:

I. Történelmiek: 1. A bécsi udvar a XVII. század végén. (Lovina Ignác naplója. Budapest, Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság kiadása. 1912. Megjelent a Századok 1912. 1—2. füzetében is.) — 2. A palóczkérdés. (Budapest, 1914. Különlenyomat „A Cél” 1914. V. évf. 7—8. számából.) — 3. Iglói eszmadiák és gombkötők. (Budapest, 1905. Különlenyomat a M. N. Múzeum néprajzi osztályának Értesítője 1905. évi 2. füzetéből.) — 4. Rozsnyói gombkötők. (Budapest, 1904. Különlenyomat a M. N. Múzeum néprajzi osztályának Értesítőjéből. 1904. évf.) — 5. Széchenyi István levelezése. (Megjelent a Tört. Tár. 1908. évf.) — 6. Az utolsó magyar trónkövetelő. (Budapest, 1912. (Különlenyomat a Századok 1912. évf.) — Kiadás előtt: Magyarország gyári agyagipara.

II. Régészetiak: 1. Temető királyságunk első századából. (Budapest, 1902. Különlenyomat az Archaeologiai Értesítő 1902. évi 3. füzetéből.) — 2. A pilinyi Árpádkori temető. (Budapest, 1904. Különlenyomat az Arch. Ért. 1904. évi 1. számából.) — 3. A liptagergei magyar temetőről. Megj. az Arch. Ért. 1906. évf. jún. sz.) — 4. Ásatás a szécsényi Kerekdombon. (Megj. az Arch. Ért. 1907. évf. jún. sz.) — 5. A szécsény-pinkahegyi leletről. (Megj. az Arch. Ért. 1908. évi decz. sz.) — 6. A piliny-várhegyi őstelep. (Megj. az Arch. Ért. 1909. decz. sz.) — 7. Magyar temető Csesztvén. (Megj. az Arch. Ért. 1904. évf. okt. sz.) — 8. A piliny-várhegyi konyhahulladékokról. (Megj. az Arch. Ért. 1902. évf. okt. sz.)

III. Néprajziak: 1. Piliny néprajzi vázlata. (Budapest, 1909. Különlenyomat a M. N. Múzeum néprajzi oszt. Értesítője. 1909. évf. III—IV. füz.) — 2. Temetkezés a palócz-földön. (Népr. Ért. 1908. júl. füz.) — 3. Lipta-Gerge és népe. (Megj. az Ethnographia 1906. decz. füz.) — 4. Palóczlakodalom. (Megj. a Népr. Ért. 1907. évf. jan. füz.) — 5. A halottlátók. (Megj. az Ethnographia 1908. évf.)

— 6. Mihály-Gerge népköltészete. (Megj. az Ethnographia 1908. évf. IV—VI. füz.)

Minde művek eredetiek és nagybecsűek. Tudományos becsüket már az is bizonyítja, hogy csaknem valamennyit tudományos társulatok, a M. Tört. Társulat közlönye, a Századok, a M. Nemz. Múzeum néprajzi osztálya, az Arch. Társulat, az Ethnographia adták ki. Az előszámláltakon kívül megjelentek még br. Nyáry Alberttől nagyszámú tudománynépszerűsítő czikkek az Urániában, A Célban, a Korban, a Zoologiai Lapokban, a Néptanítók Lapjában stb., valamint a fővárosi napilapokban, képzőművészeti kritikák és a lengyel kérdésre vonatkozó dolgozatok. Mint Székely és Lotz tanítványa érdekesen és tájékozottan szól szépművészeti művekről és törekvésekről. Mint „A Cél” szerkesztője nemesen buzgólkodik közművelődési kérdések fejtegetésében. El nem hallgatható abbéli kiváló érdeme sem, hogy mint műgyűjtő, folytatva atyja és nagybátyja buzgóságát, igen szép eredményeket mutathat fel. Régiséggyűjteménye igen tekintélyes s biztosíték arra, hogy jövőben is számos elkallódásnak vagy megsemmisülésnek induló műtárgyat megment tudományos ismereteink számára.

Mindezeknél fogva br. Nyáry Jenőt melegen ajánljuk, mint komoly és érdemes tudóst, a M. Tud. Akadémia méltányló kegyes figyelmébe.

Kelt Budapesten, 1915 február 11.

Dr. Ortway Tivadar, r. t.
Zsilinszky Mihály, r. t.

XI.

VARJÚ ELEMÉR-t, a Magyar Nemzeti Múzeum régiség-tárának igazgatóját a II. osztály B) alosztályába levelező tagul ajánljuk.

Varjú a nemzetünk történetére és nevezetesen régi kulturájára vonatkozó tanulmányok terén a legszorgalmasabb kutatók közé tartozik. Sokoldalúsága mellett — munkái az archaeologia és történelem, genealogia, heraldika és bibliographia körébe tartoznak — félreismertetlen törekvésének egységessége: felkutatni, tudományosan megvilágítani azt a gazdag anyagot, a mely nemzeti multunk művelődéstörténeti vonatkozásaira van hivatva fényt deríteni.

Elsősorban archaeologiai munkásságáról emlékszünk meg.

Varjú már korán foglalkozott régi síremlékeink ismertetésével, kritikai méltatásával, a mi annál nagyobb érdeme, mert Csoma és Csergheő alapvető tanulmányai után is középkori síremlékeink tudományos feldolgozása terén még sok a tennivaló és éppen Varjú dolgozatai becses adalékokat szolgáltatnak régi síremlékeink *corpus*-ához, a mely archaeologiai tudományunk desideratumai közé tartozik. Ily tárgyú értekezései: A győri székesegyház középkori sírkövei (az Archaeologiai

Értesítő 1897. évfolyamában), A soproni Szt. Mihály-templom sírköveiről és A monostorszegei emlékkő (ugyanazon folyóirat 1898., illetőleg 1899. évfolyamában). Széleskörű ismeretein alapuló kritikai elmélyedése azonban a legnagyobb eredménnyel érvényesült a Hunyadiaknak a gyulafehérvári székesegyházban levő síremlékeire vonatkozó munkáiban. Ezek: A gyulafehérvári székesegyház sírköveiről (Arch. Ért. 1899.), A Hunyadiak síremlékei a gyulafehérvári székesegyházban (a Műemlékek Országos Bizottsága kiadásában megjelenő „Magyarország Műemlékei“ I. kötetében, 1905.) és A gyulafehérvári Hunyadi-síremlékek (Arch. Ért. 1907.). Mindezek nemesak a szóban levő kiváló fontosságú síremlékek helyesebb megértésére vezettek, hanem a Hunyadi-család genealogiájára vonatkozó nehéz kérdés megoldását is lényegesen előmozdították.

Alapvető összefoglalások keretében önálló kutatásairól tett tanuságot Irodalmi emlékek az Árpádok kihaltától a mohácsi vészig (Czobor-Szalay: Magyarország történeti emlékei az ezredéves országos kiállításon cz. műben) és Az Árpádok ábrázolása (a Thaly Kálmán és Csánki Dezső szerkesztésében megjelent Árpád és az Árpádok cz. nagy diszműben) című munkáival.

Archaeologiai tárgyú tanulmányain kívül Varjú Elemér még a hazai könyvtartan és a történelmi segédtudományok terén fejtett ki nagyterjedelmű és nagyértékű munkásságot. Széleskörű bibliographiai tudása, teljes tájékozottsága a hazai és külföldi könyvtartani kérdésekben megnyilatkoznak e tárgyú értekezéseiben és tanulmányaiban, a melyek a Magyar Könyvszemle egyes évfolyamaiban láttak napvilágot.

Nem szándékszunk részletesen felsorolni Varjú Elemérnek ez irányú munkásságát, csak egyes műveire kívánunk reámutatni. A hazai, főleg a vidéki könyvtárak kézirati és régi nyomtatványi anyagának Varjú Elemér egyik legalaposabb ismerője. Áttanulmányozta és ismertette az egri érsekmegyei könyvtárnak és a pécsi egyházmegyei könyvtárnak kézirati és régi nyomtatványi anyagát, melynek egyes darabjait szakszerű leírásban ismertette (Magyar Könyvszemle 1902. és 1907. évf.). Terjedelmes tanulmányban, a mely különnyomatban is megjelent (Budapest, 1901.), foglalkozott a gyulafehérvári Batthyány-könyvtár történetével és anyagával, különösen annak kézirataival, a melyeket pontosan leírt. E könyvtár anyagában ő fedezte fel Watachai János budai, illetve — a hogy azt Karácsonyi János újabban véli — székesfehérvári Szent Ferencz-rendi szerzetes memoriale-féle jegyzőkönyvében azt a három versszakot, a mely a XIV. század elejéről való és így a Halotti Beszéd után legrégibb nyelvemlékünk. — Alapos ismerője a Corvina-kérdésnek is és Mátyás király könyvtárának két nagyobb tanulmányt szentelt. Az egyik a bécsi udvari könyvtár kötésiállítása alkalmából (Magyar Könyvszemle 1905. évf.) foglalkozik a Corvina-kötésekkel. E tanulmányban Varjú állást foglal ama nézet ellen, hogy a Corvina könyvkötői idegenek

voltak és a mellett tör lándzsát, hogy azok a magyarok soraiból kerültek ki. E nézetet a Mátyás-féle kötéseknek magyarországi XV. századi könyvkötéseken található analógiáival igyekszik bizonyítani. A mi ezeken a kötéseken keleti típus, az elrendezés és a szíjfonadék, az Varjú szerint Mátyás előtt is konstatálható magyarországi kötésekben; a keleti izlés és motívumok egy hosszabb fejlődési processus eredményeként Mátyás korában már teljesen átmentek tulajdonunkba. A Corvinákkal foglalkozó másik tanulmányában (Magyar Könyvszemle 1908. évf.) két Corvina-kéziratot ír le, Mátyás király antiphonaleját és Ptolomaeus Quadripartitumát, a mely kéziratok ugyan már előbb is ismeretesek voltak, de a melyeket magyar szempontból tüzetesen még nem méltattak és szakszerű leírás híjával is voltak.

Varjú Elemérnek a történeti segédtudományok terén kifejtett munkássága oklevélkiadásokra, valamint heraldikai és pecsétani kérdésekre terjed ki. Oklevélkiadásai között a legszámottevőbb az „Oklevéltára Tomaj-nemzetségbeli Losonczy-Bánffy-család történetéhez”, melynek I. kötete 1908-ban jelent meg. E kötet az 1214–1457. éveket öleli fel és mintaszerű kiadásban 498 oklevél szövegét tartalmazza. A kötet bevezetése részletesen ismerteti a családi levéltár történetét. Anyaga legnagyobb részt a galgóczi levéltárból került ki és nemcsak a családtörténetre, hanem a köztörténetre is tartalmaz értékes adatokat. Így, hogy csak egyet említsünk, ebben az okmánytárban találjuk fel egyikét azon gyér adatoknak, hogy a baseli zsinat kivetette görög adót Magyarországon is beszédtek.

Varjú Elemér heraldikai és pecsétani dolgozatai a Turul egyes évfolyamaiban láttak napvilágot. E tárgyú tanulmányai közül szintén csak néhányra kívánjuk felhívni a figyelmet. Az 1896. évfolyamban ismertette az ezredéves országos kiállítás czimertani és sphragistikai emlékeit, leírva az anyagnak legkiválóbb darabjair. Egy nagyobb-szabású tanulmány keretében (Turul 1897. évf.) foglalkozik a sisakdiszkekkel, kapcsolatban a soproni benézések templomában fennmaradt középkori magyar sisakdiszszel, a melynek jelentőségét a hazai heraldikára Varjú Elemér ismertette fel. Terjedelmes tanulmányt szentelt a Szalók-nemzetségnek és I. Ulászlótól 1440-ben nyert czimeres levelének, a mely stilizálás tekintetében talán a legszebb eddig ismert középkori czimeresleveleink között. Ezek közül Varjú Elemér mutatta be a hazai heraldikai tudománynak a Szirmay-családnak 1417., Mileki Jánosnak 1418., Pozsony városának 1436. és a Kulpicsaládnak 1443. évi czimeresleveleit. Azonkívül az újabbkori heraldikának egyes kiválóbb emlékeit is ismertette szakavatott leírásban, nemkülönben a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában őrzött nevezetesebb czimerkéziratokat is.

Pecsétani dolgozatai közül felemlítjük azt a tanulmányát (Turul 1908. évf.), a melyben néhány XIV. és XV. századbéli magyar köriratot mutat be, a melyek a magyar sphragistikának éppoly

érdekes, mint tanulságos emlékei. Polemikus természetű cikkeiben (Turul 1905. és 1906. évf.) az esztergomi senatorok 1337. évi társaspecsétjéről szól, a melynek diplomatikai fontosságát és különlegességét igyekezik megvilágítani. Könyvismertetései, melyeket a Turul egyes évfolyamaiban tett közzé, nem egyszer valóságos tanulmányzámba mennek, a melyek eredményei sokszor kiegészítik és továbbviszik az illető mű szerzőjének vizsgálódásait és megállapításait és a melyek mindegyikében széleskörű tárgyismeretének és a kérdésben való teljes jártasságának és tájékozottságának adja tanubizonyságát.

Varjú gazdag irodalmi munkássága mellett azonban Akadémiánk szempontjából is kiemelendő az a buzgó és eredményes tevékenység, a melyet múzeumaink szolgálatában kifejtett. Az 1899. évben a Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi Országos Könyvtárának tisztviselőjévé lett, 1908-ban a Felsőmagyarországi Rákóczi-Múzeum miniszteri biztosává, majd igazgatójává neveztetett ki és e minőségében odaadó szeretettel, fáradhatatlan munkával fejlesztette ki a gondjaira bízott intézetet, a mely az ő vezetése alatt valóban a felsőmagyarországi emlékek kincstárává fejlődött. Kassán szerzett érdemei alapján Varjú néhai Hampel Józsefnek 1913-ban bekövetkezett elhunytá után a Magyar Nemzeti Múzeum régiségtárának igazgatójává neveztetett ki és jelenleg e díszes állásban szolgálja az intézet érdekeit és a tudományt

Varjú Elemér már az 1913. évben Akadémiánk archaeologiai bizottságának segédtagjává választatott meg, a folyó év február havában pedig, Nagy Géza elhunytá után, a bizottság reábizta az Archaeologiai Értesítő szerkesztését, meg lévén róla győződve, hogy e régi folyóiratunk sorsa méltó kezekbe jut. Mi pedig részünkről arról is meg vagyunk győződve, hogy Varjú megválasztásával nemcsak eddigi munkásságát jutalmazná meg a Tekintetes Akadémia, hanem jelöltünkben buzgó, munkás tagot is nyer, kitől tudományunk még igen sokat várhat.

Budapest, 1915 február 23-án.

Br. Forster Gyula, t. t.
 Fejérpataky László, r. t.
 Áldásy Antal, l. t.
 Mahler Ede, l. t.
 Kuzsinszky Bálint, l. t.

A II. OSZTÁLYBA.

KÜLSŐ TAGNAK:

XII.

Dr. BRENTANO LUJÓ-t, a müncheni egyetemen a nemzetgazdaságtan tanárát, a német közgazdasági tudomány egyik legkiválóbb képviselőjét, a II. osztályba külső tagnak ajánljuk. Brentano 1844 december 18-án született. Mint egyetemi tanár előbb Boroszlóban, későbbben Bécsben, aztán Lipszéban, végül Münchenben foglalta el a nemzetgazdaságtan tanszékét. Első dolgozatában különösen a munkáskérdéssel foglalkozott és nagy feltűnést keltett az angol Trades-Unionsokról írt nagy kétkötetes munkájával, melynek első kötete 1871-ben Lipszéban megjelent. E munka különleges tárgyának alapos elemzésén kívül jelentékeny theoretikus értékkel bírt, a mennyiben több fogalomnak és több gazdasági jelenségnek újszerű megvilágítását nyújtja, különösen pedig mélyebben bevilágított a munkaviszony és munkaszerződés természetébe. Egyúttal annak a felfogásnak hódolt, hogy a Trades-Unions, mint a munkások önkormányzati szervezete, a leghivatottabb szerv a munkásviszony egészséges továbbfejlesztésére és így ezzel a felfogásával Brentano némileg szembe került azon iránynyal, mely a munkásviszony továbbfejlesztését csak állami beavatkozással vélte lehetségesnek. Azért őt az úgynevezett liberalis socialpolitika képviselőjének tekintik. A Trades-Unionsokról írt jeles munkáján kívül számos önálló munka és tudományos értekezés jelent meg, melyek közül csak a következőket említjük: *Das Arbeitsverhältnis gemäss dem heutigen Recht.* (1879.); *Der Arbeitsversicherungszwang, seine Voraussetzungen und seine Folgen* (1879.); *Über einen deutsch-österreichischen Zollverein.* (1886.); *Agrarpolitik*; (1897.) ez utóbbi munka nálunk is elterjedt; *Erbrechtspolitik.* (Stuttgart, 1899.); *Die deutschen Getreidezölle.* (Stuttgart, 1910.) Több kiváló dolgozata jelent meg a német Socialpolitikai egyesület nagytekintélyű gyűjteményében; ez egyesületnek, mely úttörő munkát végzett a socialpolitika terén, egyik alapítója s egyik legkiválóbb tagja. Midőn Brentanot a Magyar Tudományos Akadémiának kültagul ajánljuk, meg vagyunk győződve, hogy a kültagok sorába való felvételre mindenképen érdemes. Magyarország iránti érdeklődését akkor mutatta, midőn 1886-ban a nemzetközi gazdacongressuson, mely Budapesten tartatott, megjelent és igen értékes, magasan szárnyaló beszéddel a tárgyalásokban résztvett.

Budapest, 1915 február 26.

Földes Béla, r. t.

Báró Láng Lajos, r. t.

XIII.

HARRY BRESSLAU-t, a berlini, később a strassburgi egyetemnek volt tanárát, az oklevéltan művelőjét, a II. osztályba kültagnak ajánljuk. Harry Bresslau az oklevéltan tudományának Sichel Tivadar után jelenleg is legkiválóbb szakembere, a kinek munkássága a szorosán vett oklevéltanon kívül a régebbi középkori forráskritika terére is kiterjed. Mindkét tudományzak körül elévülhetetlen érdemeket szerzett magának. Az oklevéltan körébe vágó régebbi dolgozatai közül kiemeljük a II. Konrád császár kancelláriájáról szóló monographiáját, valamint a II. Henrik okleveleire vonatkozó tanulmányait. Egy egész emberöltőn keresztül folytatott oklevéltani tanulmányainak eredményét foglalja össze „Handbuch der Urkundenlehre für Deutschland und Italien“ című munkájában, melynek II. kiadása 1912-ben jelent meg. Ebben a munkában nemcsak összefoglalja az oklevéltani kutatás mai eredményeit, hanem egyúttal megszabja és kijelöli a diplomatikai kutatás jövő irányait és feladatait is. A Monumenta Germaniae Historica Diplomataria osztályát két mintaszerű kiadvánnyal gyarapította, II. Henrik és II. Konrád okleveleinek kiadásával, a melyek teljesen a nagynevű Sichel Tivadar által megállapított irányelvek szemmeltartása mellett készültek. II. Henrik okleveleinek tanulmányozása készítette őt arra, hogy vizsgálat alá vegye Henrik kortársának, Szt. István magyar királynak okleveleit is. Mint II. Henrik és II. Konrád korának alapos ismerője, megírta e két uralkodó történetét, melyek közül II. Konrád kora egészen az ő tollából származik, míg a II. Henrik történetét tárgyaló munkában H. Hirschnek is nagy része van. Mindkét mű a müncheni akadémia kiadásában megjelenő „Jahrbücher der deutschen Geschichte“ vállalatban látott napvilágot és azok szerkesztésének megfelelőleg annalistikus formában dolgozzák fel a két uralkodó korának történetét. Mindkettő Bresslau régebbi munkái közé tartozik, azonban ennek daczára értéküket és becsüket mai napig is megőrizték.

Középkori forráskritikai dolgozatai a régebbi középkor forrásaira vonatkoznak. E tárgyú tanulmányai legnagyobb részét a „Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde“ egyes kötetekben láttak napvilágot. Közülük kiemeljük azokat, a melyek a Regino-féle folytatásra, a würzburgi krónikára, a Vita Bennonis-ra, Wipo-ra, az Annalista Saxo-ra, az Ebersheimi krónikára, Reichenau Herrmann-ra vonatkoznak. Azonkívül az idézett folyóiratban számos kisebb tanulmánya jelent meg, a melyek az Ottók és egyes régebbi pápák okleveleivel foglalkoznak.

Harry Bresslaunak még egy tanulmányára kell rámutatnunk, a mely a magyar történelmet is közvetlenül érdekli. Abban a controversiában, a mely újabban a 955. évi lechfeldi ütközet helye és lefolyása körül kitört és a melyben Dietrich Schäfer, E. F. Wyneken és

mások vettek részt, Bresslau is fölemelte szavát, mely annál nyomósabban esik latba, minthogy Bresslau épp e kor forrásanyagának egyik legalaposabb ismerője. A Historische Zeitschrift 97. kötetében jelent meg e kérdésre vonatkozó tanulmánya (Die Schlacht auf dem Lechfelde), a melyben az idevágó források, főleg Widukind és a Vita Udalrici adatainak bonczolása alapján Schäferrel szemben arra az eredményre jut, hogy a csata színhelye nem Augsburgtól északra és északnyugatra, hanem tényleg az Augsburgtól délre eső, a Lech és Wertach közti területen, a Lech-mezőn folyt le, ellenben ő is elfogadja Schäfernek azt a megállapítását, hogy a források említette nigra silva alatt nem a mai Schwarzwald értendő.

Harry Bresslaunak berlini, később strassburgi egyetemi tanári működése maradandó nyomokat hagyott maga után a diplomatikai tudományt művelő újabb tudományos nemzedék kiképzésében is. E tudományszak ifjabb munkásainak javarésze (köztük többen hazánk-fiai közül is) tőle nyerte kiképzését és ezek mindannyian folytatói és továbbfejlesztői annak az irányzatnak, a melyet a diplomatika terén Sichel Tivadar kezdett meg és az ő nyomdokain haladva, Harry Bresslau folytatott, kinek neve e tudomány történetében mindig együtt fog említetni e szak művelői legjobbjainak nevével. Egy élte alkonyán álló tudósnek, ki egész életét tisztán szaktárgya művelésének szentelte, nyújtja át Akadémiánk az elismerés babérját, ha őt tagjai sorába iktatja.

Budapest, 1915 február 25.

Fejérpataky László, r. t.
Áldásy Antal, l. t.

XIV.

OTTENTHAL EMILT, előbb az innsbrucki, jelenleg a bécsi egyetem tanárát, az Institut für österreichische Geschichtsforschung igazgatóját, kültagnak ajánljuk a II. osztályba. Ottenthal a bécsi diplomatikai iskolának, a nagynevű Sichel Tivadar iskolájának egyik legkiválóbb tanítványa, a kinek tudományos munkássága az oklevéltan és a vele kapcsolatos tudományszakok terére terjed ki. Oklevéltani vizsgálódásai a szászházbeli királyok okleveleire vonatkoznak és a Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung egyes évfolyamaiban jelentek meg. Ezek a tanulmányok részben előmunkálatokat, részben kiegészítéseket képeznek a Böhmer-féle Regesta Imperii azon kötetéhez, a melyben a szászházbeli királyok regestáit tette közzé. Foglalkozott behatóbban I. Ottó római útjának forrásaival is, Liutprand, a Continuatio Reginonis, Benedictus de S. Andrea és a Liber pontificalis adatainak egymáshoz való viszonyával, azok egymással való egyezésével és eltéréssel és megállapítja, hogy e forrásoknak egymással egyező adatai egy közös császárpárti forrásra vezethetők vissza,

a mely mérsékelt szellemben tárgyalja Ottó római útját és épp ezért I. Ottó római útja történetének ismerete kevésbé biztosnak mondható, mint a hogy azt eddig hittük.

A. Fanta-val és F. Kaltenbrunner-rel együtt tette közzé az Actenstücke zur Geschichte des deutschen Reichs unter den Königen Rudolf I. und Albrecht I. című oklevélgyűjteményt, a mely a német-római imperium e korszakbeli történetéhez nyújt értékes okleveles anyagot. Tanártársával, Oswald Redlich-chel, együtt adta ki az Archiv-Berichte aus Tirol négy kötetét, a melyben szűkebb hazájának, a német-tiroli levéltáraknak gazdag anyagát kimerítő regestákban bocsátja a történetíró rendelkezésére, igaz hálára kötelezve le mindenkit, a ki Tirol történetével foglalkozik.

A későbbi középkor pápai diplomatikájának, illetve kancelláriai gyakorlatának ismeretéhez megbecsülhetetlen segédeszköz Ottenenthal azon kiadványa, a mely a XXII. Jánostól V. Miklósig terjedő időszak pápai kancelláriai szabályzatait foglalja magában. (Innsbruck, 1888.) E munka fontossága abban rejlik, hogy a kutató kézhez kapja összegyűjtve az avignoni fogság és a nagy schisma korszaka pápáinak kancelláriai szabályzatait, melyek közül Ottenenthal kiadványának megjelentéig csak XXIII. János és V. Miklós pápák szabályzatai voltak ismereteseek és ezek is csak kivonatosan. Ottenenthal e kiadványa a XIV. és XV. századbéli pápai oklevelek ismeretét számos addig nem sejtett adattal gyarapította és a későbbi középkori pápai kancellária gyakorlatához egészen a legapróbb részletbe menő adatokat szolgáltat. Terjedelmes bevezetésben leírja és ismerteti az egyes kéziratokat és behatóan megvilágítja az e korbéli pápai kancelláriai gyakorlatnak különböző phasisait is. Megállapítja a különböző kancelláriai szabályzatoknak egymáshoz való viszonyát, mely szabályzatok típusa IV. Eugen pápától kezdve állandó maradt és a XV. század közepétől kezdve szöveg tekintetében is meglehetősen egyeznek egymással. Publicatiója mindvégig nélkülözhetetlen segédeszköz fog maradni a későbbi középkori pápai kancellária gyakorlatával foglalkozók részére.

Végül szabadjon arra is utalnunk, hogy Ottenenthal beválasztásával kültagjai sorába a, M. Tud. Akadémia azokat az érdemeket is elismeri és honorálja, a melyeket Ottenenthal, mint a bécsi történeti intézet igazgatója, a hazai történettudománnyal szemben magának szerzett. A jelenleg vezetése alatt álló intézetnek mindenkor voltak magyar tagjai, a kikkel szemben mindig a legmesszebbmenő előzékenységgel viseltetett és a kiknek az intézetben végzett tanulmányait és tudományos törekvéseit tőle telhetőleg mindenkor előmozdítani és támogatni törekedett.

Budapest, 1915 február 25.

Dr. Károlyi Árpád, r. t.
Fejérpataky László, r. t.
Áldásy Antal, l. t.

XV.

Dr. PHILIPPOVICH JENŐ-t, a bécsi egyetemen a nemzetgazdaságtan és pénzügy tanárát a II. osztályba külső tagnak ajánljuk. Dr. Philippovich Jenő született 1858 márczius 15-én. Egyetemi tanári működését mint a bécsi egyetem magántanára kezdte, 1884-ben a freiburgi egyetem meghívása folytán ez egyetemen 1893-ig működött, a midőn a bécsi egyetem rendes tanárává neveztetett ki. Philippovich az osztrák urak házának és az osztrák munkásügyi tanácsnak tagja. Számos tudományos dolgozattal gazdagította a tudományt. Kiválóbb munkái közül különösen kettőt kell kiemelni: 1. Die Bank von England im Dienste der Finanzverwaltung des Staates (Wien, 1885); 2. Grundriss der politischen Ökonomie. 3 kötet. 4. kiadás. 1907. Az első munka igen beható ismertetése az angol bank működésének a pénzügyi igazgatás terén, mint az állam bankárja által kifejtett tevékenységnek; a másik munka a nemzetgazdaságtan rendszeres előadása. Ezen munka igen nagy elterjedést nyert és Németországban Roscher közkedvelt munkájának helyébe lépett. Philippovich egyik szerkesztője a „Zeitschrift für Volkswirtschaft, Socialpolitik und Verwaltung“ nagybecsű bécsi szakfolyóiratnak. Mindezek alapján ajánljuk a Magyar Tudományos Akadémia kültagjául, mely kitüntetést előkelő, tárgyilagos és szakzerű munkálkodása méltán megérdemli.

Budapest, 1915 február 26.

Földes Béla, r. t.

Báró Láng Lajos, r. t.

XVI.

Dr. SCHMOLLER GUSZTÁV, berlini egyetemi ny. tanárt, a német közgazdasági tudomány egyik legkiválóbb képviselőjét a II. osztályba külső tagnak ajánljuk. Schmoller a nemzetgazdaságtan terén a történeti iránynak legkiválóbb képviselője és az úgynevezett kathedersocialistáknak feje. A társadalomerköleszi irányért folytatott küzdelmének legnevezetesebb irodalmi terméke az „Über einige Grundfragen des Rechtes u. der Volkswirtschaft“ című munkája, melyben Treitschke socialpolitikaellenes felfogását erősen támadta. Jeles munkákat irt a gazdaságtörténet körében, így: „Zur Geschichte der deutschen Kleingewerbe im 19. Jahrhundert“ (1870.), „Die Strassburger Tucher- und Weberzunft“ (1879.) Jeles rendszeres munkát is irt a nemzetgazdaságtanról, melynek címe: „Grundriss der allgemeinen Volkswirtschaftslehre.“ (1900—1904.) két kötet. Schmoller évtizedek óta szerkesztője a tudomány egyik legértékesebb folyóiratának és egyik leggazdagabb gyűjteményének, újabban pedig nagy tevékenységet fejt ki a porosz történet, különösen gazdaságtörténet terén és

egyik szerkesztője az „Acta Borussica“ czimű nagy történeti forrás-munkának. Mint nemzetgazda, mint történész egyaránt megérdemli, hogy a Magyar Tudományos Akadémia a maga részéről is odanyujtsa a tagság koszorúját.

Budapest, 1915 február 26.

Földes Béla, r. t.

Báró Láng Lajos, r. t.

XVII.

WIEDEMANN ALFRÉD, a bonni egyetem ny. r. tanárát s kiváló ókori történést a II. osztályba *külső* tagnak ajánljuk.

Wiedemann majdnem négy évtized óta műveli az ókori népek történetét, még pedig a classicus népeket éppúgy, mint az ókori keleti népeit s kiváló nyelvismeretei folytán oly korszakalkotó eredményekkel gazdagította a tudományt, hogy *ő szakmája legkiválóbb munkásainak egyike*. W. az ókori történet legfontosabb és legnehezebb problémáinak megfejtője s úttörője, de mint vallásphilosophus és vallástörténész is kivívta magának a tudomány képviselőinek egyhangú elismerését s érdemei méltatásának jeléül a legtöbb külföldi akadémia és számos tudós-társaság tagjává választotta.

E nagy tudós, mint kültag, Akadémiánknak csak dízére válnék s minthogy a magyar tudomány iránt eddig is olyannyira érdeklődött, hogy hazánk tudományos működését és szakmájába belevágó eredményeit minden alkalommal a legnagyobb elismeréssel kiemelte, Akadémiánk W. kultagga megválasztása által egy buzgó külső munkatársat is nyerne.

Mindezek alapján W.-t a legmelegebben ajánljuk Akadémiánk *külső* tagjának.

Budapest, 1915 február 9-én.

Fejérpataky László, r. t.

Mahler Ede, l. t.

Hornyánszky Gyula, l. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA.

RENDES TAGNAK :

XVIII.

Dr. FABINYI RUDOLFOT 1891 május 8-án választotta meg a M. Tud. Akadémia nagygyűlése levelező tagnak.

Fabinyi Rudolf megválasztása óta is, ámbár igénybevétele a kolozsvári tudományegyetem örvendetes fejlődése következtében

folytonosan növekedett, tevékeny részt vett a tudományos munkáságban és sok tehetséges fiatalembert nyert meg az önálló kutatás ügyének. 1891 óta is több analitikai, általános és szerves chemiai tárgyú értekezéssel gyarapította módszer- és rendszertani ismereteinket.

Különösen említésre méltó közleményei: Új eljárás a nitrogén mennyiségi meghatározására bizonyos szénvegyületekben. Ceracidinek. Sajátságos izoméria-jelenségek. Új festékanyagok és előállításuk. Stereochemiai tanulmányok. Eljárás alkaloidok lygosinat-készítményeinek előállítására. Pyrocatechinnek ketonokkal — a pyrogallolnak acetonnal és methyl-aethylketonnal létesített condensatiós termékei. Organomagnesium-vegyületeknek hatása asarylaldehydre. A salétromsavnak és salétromos-savnak hatása asaronsavra. A dinitro- és dibrom-dioxy — 2·2 — dibenzalacetone. Az asarylaldehyd átváltozása egy triphenylmethánszármazékká. Egy nitroso-oxyhydrochinon-dimethylaether és származékai. Készülék a molekulasúlynak meghatározására az olvadáspont depressiojának segítségével. Ezeket a közleményeket a nemzetközi irodalom is ismertette.

Utalva ezekre és a többi közleményekre is, melyekhez a vizgálatokat Fabinyi Rudolf részint egyedül, részint tanítványaitól támogatva végezte és hozzájuk esatolva még azokat is, a melyeket tanítványai az ő vezetése mellett dolgoztak ki, megállapíthatjuk, hogy dr. Fabinyi Rudolf teljes erejéből törekedett a M. Tudományos Akadémia iránt vállalt kötelezettségét teljesíteni és újabb érdemei méltóvá teszik őt a M. Tudományos Akadémia újabb elismerésére. Ezért melegen ajánljuk, hogy a Matematikai és Természettudományi Osztály a megüresedett rendes tagsági helyre őt jelölje és megválasztásával újabb negyedszázados munkásságának érdemeit jutalmazza.

Dr. Fabinyi Rudolf kolozsvári tud. egyetemi ny. r. tanár irodalmi munkássága a M. Tudományos Akadémia levelező tagjává történt megválasztása óta:

1892. Mult és jelen a chemiában. I. A bőlcsek kövéröl. II. Az elemek. (Értesítő az Erdélyi Múzeum-Egyesület orvos természettud. szakosztályából. 1892.) — 1893. Stereochemiai tanulmányok. Akadémia székfoglaló. (Értekezések a természettud. köréből. Kiadja a M. Tud. Akadémia. 1893.) — 1893. A perturbatio hypothezise. (Kivonat a stereochemiai tanulmányokból. Erd. Muz. Egyes. Orvos természettud. Értesítő.) — 1893. Új eljárás a nitrogén mennyiségi meghatározására bizonyos szénvegyületekben. (Erd. Múz. Értesítő 1893.) — 1893. Über eigentümliche Isomerie-Erscheinungen. (Zeitschrift für physikalische Chemie 1893. XII. 5.) — 1897. Új festékanyagok és eljárás azok előállítására. (M. kir. szabadalom 11,632. sz. 1897. Osztrák szab. 48/3557. sz. 1898.) — 1898. Verfahren zur Darstellung eines neuen Seidenfarbstoffes. (Németbirodalmi szabadalom 110,521 sz. 1898.) — 1899. Ceracidinek. Új festőanyagok. Bemutatva a M. Tud. Akadémia III-ik osztályának 1899. febr. 13-iki ülésén. (Kivonatban megjelenni a Magyar Chemia)

Folyóirat II. köt. 4. füzet.) — 1899. A kolozsvári Egyetemi Kör 25 éves fennállásának országos diákértekezlettel egybekötött jubileuma alkalmából 1899 június 4-én tartott díszgyűlésén elnöki beszéd. (Kiadta az Egyetemi Kör.) — 1899. Az elektrochemiai elmélet. Értekezés (A kolozsvári egyetemi acta 1899/900. évi I. füzet.) — 1900. Quelques remarques sur les matières colorantes et les autres combinaisons chimiques, exposées par Rud. Fabinyi à l'exposition international Paris. 1900. — 1900. Eljárás alkaloidák lygosinát praeparatumainak előállítására. (M. kir. szabadalom, 22,949. sz. 1900.) — 1900. A kolozsvári F. J. tud. egyetem vegytani intézete. A magyar orvosok és természetvizsgálók XXXII. vándorgyűlése alkalmából kiadott emlékkönyvben 1903. — 1904. Az anyag egysége. Értekezés. (A kolozsvári egyetem alapítása XXXII-ik évfordulójának ünnepén. Egyetemi acta, Fasciculus III. 1904.) — 1905. Über die Condensation von Brenzcatechin mit Ketonen. (Berichte der deutsch. chem. Ges. Berlin XXXVIII. Heft 10.) — 1905. Über die Condensation von Pyrogallol mit Aceton und Methyl-aethyl-ke-ton. (Ber. d. deutsch. chem. Ges. XXXVIII. Heft. 14. Berlin.) — 1905. Über einige Condensationsproducte des Asarylaldehyds. (Berichte der deutsch. chem. Ges. 1906. Berlin. XXXIX. Heft 6.) — 1906. Über die Einwirkung Organomagnesiumverbindungen auf Asarylaldehyd. (Ber. d. deutsch. chem. Ges. XXXIX. Heft 6.) — 1906. Über die Einwirkung von Salpeter und Salpetriger Säure auf Asaronsäure. (Ber. d. deutsch. chem. Ges. XXXIX. Heft 14.) Az 1905- és 1906-ban a Berichte-ben megjelent értekezések dr. Szék(Tiborral közösen végrehajtott tanulmányok eredményei. — 1906. Über die Eigenschaftsänderungen der Elemente, speciell des Chlors. (Physikalische Zeitschrift VII. Jahrg. 2.) — 1907. Über Dinitro- und Dibromdioxo — 2·2 — dibenzalacetone. (Dr. Széki Tiborral együtt. Ber. d. deutsch. chem. Ges. XL. Heft. 13.) — 1908. Catalogue for the exhibited scientific preparations. A tud. egyetemi vegytani intézetben előállított 75 új organikus vegyület, bemutatva az 1908. évi londoni kiállításon. — 1909. Efecto del orden inverso de los ingredientes sobre los propiedades de los productos de la reacción. (Anuario Científico é Industrial, par Victor Delfino, Maucci Hermanos é Hijos. Buenos-Aires. 1909. p. 549—553.) — 1909. Das Torfvorkommen von Siebenbürgen. (Proceedings of the seventh international Congress of Applied Chemistry) London 1909. — 1909. The Refraction of Buffalo Milk. (Proceedings of the s. int. Congr. London 1909.) — 1910. Über eine leichte Umwandlung des Asarylaldehyds in ein Triphenylmethanderivat. (Ber. d. deutsch. chem. Ges. Berlin. XLIII. Heft 14.) — 1911. Über eine Nitroverbindung des Oxyhydrochinon-dimethylaethers und Derivate derselben. (Ber. d. deutsch. chem. Ges. Berlin. XLIV. Heft 13.) Az utóbbi két dolgozat dr. Széki Tiborral közösen. — 1911. A molekulásúlnak az olvadási pont depressiojából való meghatározására szolgáló készülék. (A magyar vegyészek országos congressusa ki-

adványában.) — 1911. Záróbeszéd. (A magyar chemikusok országos congressusa kiadványában. — 1911. A festőanyagokról. Népszerű előadás. (Term. tud. Közlöny. 522. füzet.) — 1911. A szinképelemzés és alkalmazása. Népszerű előadás. (Term. tud. Közlöny. 525. füzet.) — 1911. Apparat zur Bestimmung des Schmelzpunktes und des Molekulargewichtes organischer Verbindungen. (Verhandl. deutsch. Naturforscher u. Ärzte. Jahresversammlung in Cöln, II. 1. Hälfte 210—13.) — 1911. Colorimetrische Bestimmung des Morphiums. (U. o. pag. 228.) — 1911. Colorimetrische Bestimmung des Colchicins. (U. o. pag. 230.) E két utóbbi dolgozat dr. Bodnár Jánossal együtt. — Mint a tud. egyetem vegytani intézetével kapcsolatos állami vegykísérleti állomás vezetője számos szakvéleményt adott közegészségügyi, mezőgazdasági és gyáripari kérdésekben.

Dr. Fabinyi Rudolf udv. tanácsos, egyet. ny. r. tanár igazgatása alatt álló kolozsvári m. kir. F. J. tud. egyetem vegytani intézetéből az 1892. év óta megjelent tudományos dolgozatok jegyzéke:

1892. *Batáry István*: Az újabb chemiai gyógyszerek, előállításuk és megvizsgálásuk. Gyógysz. dokt. ért. — 1893. *Odor Béla*: Tanulmányok aromás aldehidek condensatiojáról. Condensatiók trimethoxy-benzaldehiddel. Gyógysz. dokt. ért. — 1893. *Gecz Dénes*: A halogénsavak és az amyl- (vagy aethyl-)nitrit behatása trimethoxypropenyl-benzolra. Gyógysz. dokt. ért. — 1894. *Friedmann József*: Részletek az asaryl-aldoxymok sajátságos isomeriájáról. Gyógysz. dokt. ért. — 1895. *Szathmáry István*: Aethylnitrit és sósav behatása az eugenol, safrol, apiol és iso-vegyületeikre. Gyógysz. dokt. ért. — 1898. *Rózsa Mihály*: Kryoskopiai tanulmányok. Böles. dokt. ért. — 1900. *Orient Gyula*: A natrium-lygosinatum alkalmazása a bóranyalisben. Gyógysz. dokt. ért. — 1900. *Kudar Jenő*: A di-o-cumarceton-natrium baryum, magnesium, chinin, morphin és hydroxylamin sóiról. Gyógysz. dokt. ért. — 1901. *Széki Tibor*: I. A di-o-cumarceton néhány származékáról. II. Az egyszerű ceracidin előállítására vonatkozó kísérletek. Gyógysz. dokt. ért. — 1902. *Dr. Széki Tibor*: Tanulmányok asaron-származékokról. Böles. dokt. ért. — 1903. *Donáth H. Géza*: Sublimált vaschlorid mint condensáló szer. Böles. dokt. ért. — 1903. *Kontesveller Károly*: Aromás aminek oxigénfelvevő képessége. A di-o-oxydibenzalacetone-natrium, mint alkaloida kémszer. Gyógysz. dokt. ért. — 1903. *Förster Lajos*: A chlor tulajdonságainak megváltozása, előidézve az előállítására szolgáló anyagok sorrendjének megváltoztatása által. Bölesészetd. ért. — 1904. *Pacz Aladár*: Újabb uránvegyületekről. Böles. dokt. ért. — 1904. *Dr. Ruzitska Béla*: A szénvegyületek égési hőjének calorimeteres meghatározása és azok egyidejű mennyileges elemzése. Tud. Akad. kiadványa. — 1904. *Ejury Lajos*: I. Tanulmányok a borok nitrogéntartalmáról. II. A borok elektromos vezetőképességéről. III. A borok dialysiséről és lygosinreactiojáról. Gyógysz. dokt. ért. — 1904. *Dr. Széki Tibor*: Para-

diphenylol-dimethyl-methán nitro-származékairól. Erdélyi Múz. Egyes. Orv. term. tud. szakosztály kiadványa. — 1905. *Rácz Dezső*: Eljárás asaryl-aldehyd- és trimethoxy-benzoosav előállítására és az asaryl-aldehyd néhány új származéka. Gyógysz. dokt. ért. — 1905. *W. Wolf Otto*: Contractio és dilatatio a vegyületek képződésénél. Isomervegyületek égési hője. Böls. dokt. ért. — 1906. *Dr. Széki Tibor*: Über einige Derivate des Asarons. Berichte d. deutsch. chem. Ges. Berlin. — 1906. *Dr. Széki Tibor*: Diisoapiol, Diisoegenol-methyl-aether. Diasaron. Berichte d. deutsch. chem. Ges. Berlin. — 1906. *Csornay Arthur*: Nitro-trimethoxybenzol. A di-o-oxidibenzalaceton sósavas sójáról. Böls. dokt. ért. — 1906. *Weisz Izidor*: A bihar-hegység aluminiumérczei és közetei chem. szempontokból. Böls. dokt. ért. — 1908. *Keresztes Béla*: Különböző szerves és szervetlen anyagok tulajdonságainak megváltozása, előidézve az előállításukra szolgáló anyagok sorrendjének megváltoztatása által. Gyógysz. dokt. ért. — 1908. *Berde Ferencz*: A rendes és fordított sorrendben előállított chlor eltérő tulajdonságai. Böls. dokt. ért. — 1909. *Dr. Széki Tibor*: Az asaryl-aldehydnek néhány rendellenes tulajdonságáról. Chem. Zeitung. Cöthen. Erd. Múz. Egyes. Orv. term. tud. Értesítő. — 1909. *Nagy Árpád*: Van-e különbség a különböző sorrendben előállított rézoxidul chemiai összetételében. Gyógysz. dokt. ért. — 1909. *Simonyi Ernő*: Adatok a phtalsavanhydrid- és hydrazobenzolból képződő vegyület összetételéhez. Böls. dokt. ért. — 1910. *Dr. Széki Tibor*: Két új isomer glykolról. Magyar chemikusok lapja. 3. sz. — 1911. *Dömötör Lajos*: A magyar gyógyszerkönyvben hivatalos zsiros olajok tulajdonságainak vizsgálata. Gyógysz. dokt. ért. — 1911. *Dr. Széki Tibor*: Über einige neue Körper der Tryphenylmethanreihe. Berichte d. deutsch. chem. Ges. Berlin. — 1911. *Bodnár János*: A methyl oxy-normal valériánsavról és sóiról. II. A colorimetria alkalmazása kvantitativ chemiai analysisben. III. Alkaloidák colorimetrikus meghatározásáról. IV. Új módszer a morphin és colchicin colorimetrikus meghatározásáról. Böls. dokt. ért. — 1911. *Rosinger Arthur*: Az asphalt fényérzékenysége. Böls. dokt. ért. — 1912. *Mikó Gyula*: A p-diphenylol-diaethyl methán nitro- és amino-vegyületeiről. Gyógysz. dokt. ért. — 1912. *Pfeiler Lajos*: I. Néhány új nitrostyrolról. II. Oximek nitrogéntartalmának meghatározása a Fabinyi-féle térfogatos módszerrel. Gyógysz. dokt. ért. — 1913. *Szegedy István*: Az atomvolumen-változásról. A nikkelydroxyd constitutioja. Böls. dokt. ért. — 1913. *Teutsch József*: Új módszer a paraffin olajnak zsiros olajokban való kimutatására. Gyógysz. dokt. ért. — 1913. *Kőszegi Dénes*: Új módszer az alkalifémeknek (K. Na.) Calcium- és Magnesiumtól való kvantitativ elválasztására. Böls. dokt. ért. — 1914. *Csernátóny Zoltán*: A di-o-oxy-dibenzal-aceton-natrium catalytikus reductiojáról. Gyógysz. dokt. ért. — 1914. *Vágó Pál*: Adatok a Nitrostyrolok ismeretéhez. Gyógysz. dokt. ért. — 1914. *Fabinyi József*: Adatok a nitrogénnek

a vasban való meghatározásához. Böles. dokt. ért. — 1914. *Mándy Tibor*: Anorganikus nitridek tulajdonságai és főbb előállításai módjai. Böles. dokt. ért.

Kelt Budapesten, 1915 februárius 10-én.

Dr. Ilosvay Lajos, r. t.

Dr. Szarvasy Imre, l. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

XIX.

Dr. Norvalli KONEK FRIGYES a budapesti tudományegyetemen a szerves chemia ny. rk. tanárát és az Orsz. m. kir. chemiai intézet és központi vegyikísérleti állomás kir. fővegyészét a III. osztály A) alosztályába levelezőtagnak ajánljuk. Dr. N. Konek Frigyes 1892 óta foglalkozik önálló chemiai kutatásokkal, melyeknek zöme a szerves chemia körébe tartozik. Ámbár hivatalos dolgai nagyon korlátozzák tudományos vizsgálódásaiban, mégis nagy kitartással és szép eredménnyel végzi azokat. Összes tudományos közleményeit az életrajzához csatolt kimutatás sorolja elő; itt csak azokra szorítkozunk, a melyek bizonyítják, hogy dr. Konek Frigyes már eddig is elismerésre méltó tudományos munkásságot fejtett ki. Különösen említésre méltó közleményei a következők: A cocaalkaloidok bomlástermékei. Antipyrin és thionylchlorid hatása egymásra. A mercuridithiobisantipyrinről, mint a fémes higanynak organikus bisulfidokkal való közvetlen egyesülésének egy sajátos és jellemző esetéről. Aspyrin és salicylsav. Selentartalmú szerves vegyületek elégetése nagy nyomás alatt. Az asymmetriás metanitrosalicylsav néhány új származéka. Chinaalkaloidok hydroszármazéka. Kéntartalmú alkaloidok synthesiséről. Összehasonlító tanulmányok org. selenidekről és sulfidokról. Szerves vegyületek phosphor- és nitrogéntartalmának mennyiségi meghatározása natriumperoxiddal. Néhány új naphtylpyrazolon synthesisről. A paracumarsav és vanillinsav néhány új származéka. (Pacsuval végzett vizsgálat.) Ezek a közlemények megjelentek idegen nyelven is. Érdemes munkát végzett, midőn sok magyarországi szénfajtát megvizsgált és fűtőhatásukat megállapította.

Mínthogy dr. N. Konek Frigyes mindig arra törekedett, hogy az önálló chemiai kutatás ügyét előmozdítsa és kitünő készségével és igaz lelkesedéssel végzett vizsgálatai ezt bizonyítják is, meggyőződésünk, hogy ha őt a M. T. Akadémia levelezőtágjainak sorába iktatja, nemcsak eddigi tevékenységéért jutalmazza, hanem jövőre is ernyedetlen munkásságra kötelezi.

Konek Frigyes született Győrött, 1867 szeptember 17-én. Atyja Norvalli Konek József cs. és kir. őrnagy és várparancsnok, anyja

Liezenmayer Mária. Elemi tanulmányait a szülői házban, a középiskolákat pedig a győri Szent Benedek-rendi katolikus főgymnasiunban végezte, a hol 1887-ben jelesen tette le az érettségi vizsgálatot. Főiskolai tanulmányait a budapesti kir. József-műegyetem vegyészeti szakosztályában kezdte meg; itt két évet töltött, azután a müncheni műegyetemre iratkozott be rendes hallgatónak. Két félévi tanulmány után, doktori értekezésének elkészítése céljából, átlépett a müncheni egyetemnek akkor hírneves, az egész világból látogatott, Baeyer Adolf igazgatása alatt álló, úgynevezett Liebig-laboratoriumába. Doktori értekezésének elkészítése után, a mely a cocaalkaloidok bomlás-termékeivel foglalkozott, 1892-ben ugyanazon az egyetemen bölcsészeti-doktorrá avattatott, „magna cum laude“ fokozattal. Ugyanazon egyetem organikus kémiai laboratóriumában még pár hónapig foglalkozott alkaloid- és organikus festéksynthesisekkel, majd H. Skraup egyetemi tanár meghívására, a grazi egyetemhez került a haladottabbak mellé tanársegédnek. A grazi egyetemen töltött két év alatt eleinte Skraup tanárral, utóbb önállóan foglalkozott a chinaalkaloidok szerkezetének tanulmányozásával; kutatásainak eredményei a bécsi tudományos akadémia III. osztályának kiadványaiban jelentek meg.

Visszatérve 1895-ben hazájába, doktori oklevelének honosítása és a venia legendi elnyerésének ideje alatt a műegyet. ált. kémiai laboratóriumában folytatta tudományos kutatásait, melyeknek eredményei a magyar tudományos akadémia mathem. és természettudom. értesítőjében jelentek meg. A budapesti tudományegyetem bölcsészeti kara az organikus kemiából 1896-ban magántanárrá habilitálta s előadásait azóta megszakítás nélkül tartja. 1896-ban az Orsz. m. kir. kémiai intézet és központi vegykezéskísérleti állomáshoz került, a hol csakhamar kir. vegyész, majd kir. fővegyész lett. Az oktatás körül szerzett érdemei elismerésül, boldog. Than Károly egyet. professor kezdeményezésére, Öfelsége 1908-ban az egyetemi nyilván. rendkívüli tanári czímmel tüntette ki. Tudományos kutatásait az Orsz. m. kir. kémiai intézeten is — a hol jelenleg az agricultur-kémiai és technológiai osztályoknak vezetője — folytatta s munkái főleg az organikus synthesis és elemzés, továbbá a technologia keretében mozognak. Résztvett — többnyire hivatalos minőségben — számos külföldi szakgyűlésen és nemzetközi congressuson, így a német természettudósok és orvosok nagygyűlésein 1894-ben Bécsben, 1908-ban Kölnben, 1913-ban Bécsben; az alkalmazott kémia nemzetközi congressusain 1903-ban Berlinben, 1906-ban Rómában, 1909-ben Londonban. Az élelmiszerhamisítások elleni, illetve az élelmiszervizsgálati congressusokon három ízben Párisban, úgymint 1909-ben, 1911-ben és utoljára 1912-ben. Mind-ezen nemzetközi összejöveteleken tudományos és szakszerű előadásokat tartott, a melyekről a hazai szakfolyóiratokban referált.

Eddigi tudományos és irodalmi munkásságát a következő összeállítás tünteti fel:

A cocainhoz hasonló hatású testek synthesiséről, 1895. — Az euchinin létjoga, 1898. — Meyer Victor emlékezete, 1898. — A „Lassaigne“-féle nitrogenpróba egy egyszerű pótlása, 1904. — Szén-elemzések, válasz Grittner Albert bírálata, 1904. — Széntartalmú vegyületek elemzése elektromos égetőkemenczében, 1905. — Szerves égetéssel kapcsolatos hamumeghatározásra vonatkozó észleletek, 1907. — A VI-ik nemzetközi alkalmazott chemiai congressus, 1907. — A benzol-molekula szerkezetéről, 1895. — Adatok a kén physiologiai hatásának ismeretéhez, 1908. — Antipyrin és thionylchlorid, 1908. — A mercuridithiobisantipyrinről, mint a fémes higánynak organikus bisulfidokkal való közvetlen egyesülésének egy sajátos és jellemző esetéről, 1908. — Aspyrin és acetylsalicylsav, 1911. — A Párisban 1910 január 27-től július 2-ig az élelmiszerek vizsgálatára alkalmas módszerek egységesítésének tanulmányozása végett megtartott nemzetközi értekezlet tanácskozásának (határozatainak) eredményei, 1911. — Selen-tartalmú szerves vegyületek elégetése nagy nyomás alatt oxigénben, 1913. — Észrevételek a kalorimetrikus hamumeghatározáshoz, 1913. — Egyszerű újítás, melylyel a kaloriméterek platinatégelyeinek tartósságát fokozhatjuk, 1913. — Az asymmetrikus metanitrosalicylsav néhány új származéka, 1896. — Chinaalkaloidák hydroszármaradékai, 1896. — Magyarországi szenek vegyiösszetétele és caloriatértéke, 1902. — Gyors és egyszerű quantitativ eljárás organikus vegyületek, továbbá szenek, kőolajok, bitumen és egyéb anyagok kéntartalmának meghatározására, 1903. — Organikus vegyületek phosphor- és nitrogéntartalmának quantitativ meghatározása natriumperoxyddal, 1904. — Natriumperoxyd-baritmódszer, quantitativ nitrogenmeghatározás szerves anyagokban natriumperoxyddal, 1904. — Kéntartalmú alkaloidok synthesiséről, 1907. — Összehasonlító tanulmányok organikus selenidekről és sulfidekről, 1913. — Über neue Verbindungen der Chinaalkaloide mit Äthyljodid, 1914. — Über Hydrierungsversuche mit Cinchonin, 1895. — Schwefelbestimmung, 1903. — Natriumperoxyd in der quat. organ. Analyse, 1904. — Phosphor und Stickstoffbest. mit Natriumperoxyd, 1904. — Organische Stickstoff-Bestimmung mit Natriumperoxyd, 1904. — Natriumperoxyd in der organ. Analyse, 1904. — Elektrische Elementaranalyse, 1905. — Über die Einwirkung von Brom auf das Dihydrobenzaldoxim, 1893. — Über die Amide der Egonine, 1893. — Über die Einwirkung von Natrium und Amylalkohol auf Cinchonin, 1896. — Über Hydrierungsversuche mit Cinchonin, 1896. — Über Hydroderivate von Chinaalkaloideu, 1897. — Elektr. Elementaranalyse, 1907. — Chem. Zusammensetzung und Heizwerth der Kohlen Ungarns, 1902. — Bestimmung des Schwefels in Kohlen, Erdölen usw., 1903. — Einige Beobachtungen über elementar-analytische Aschebestimmung, 1906. — Beiträge zur Kenntnis über die chemische Zusammensetzung und den Heizwerth der Kohlen Ungarns, 1904. — Einige Beobachtungen über calorimetrische Aschenbestimmung, 1913. — A selen új oxigenvegyü-

lete, 1914. — Organikus festéksynthesis alkaloidokkal, 1914. — Néhány új naphtylpyrazolon synthesiséről, 1914. — A paracumársav és vanillinsav néhány új származéka, 1914. — Tudományos szakelőadások a berlini (1903), a római (1906), a londoni (1909) nemzetközi alkalmazott kémiai congressusok annaleseiben. — Tudományos szakelőadások a német természettudósok és orvosok nagygyűléseinek Köln (1908), Wien (1913) évkönyvében. — Szakreferátumok a Magyar Tudományos Akadémia III. osztályának és a Kir. Magyar Természettudományi Társulat kémiai-ásványtani szakosztályának üléseiről, rendszeresen 1896 óta a „Chemiker Zeitung“-ban és néhányszor a „Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn“ című évkönyvben — (boldog. Than Károly megbízásából.)

Kelt Budapesten, 1915 februárus 25-én.

Dr. Ilosvay Lajos, r. t

Dr. Szarvasy Imre, l. t.

XX.

KORDA DEZSŐ elektromérnököt, a Compagnie d'Électrochimie, a Société française d'Électricité és a Société Boulonnaise d'Éclairage igazgatóját, jelenleg a zürichi műegyetemnek a radiotelegraphia és a szopora váltakozású gépek előadásával megbízott magántanáráat a III. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Korda Dezső azon ritka mérnökök egyike, a kik a gyakorlati téren elért nagy sikereik mellett a tudomány fejlesztésének munkájából is becsülettel veszik ki részüket. Tanulmányait a magyar kir. József-műegyetemen végezte, a melyen gépészmérnöki oklevelet szerzett. Tanulmányainak befejezése után Párisba került, a hol kiváló elméleti és gyakorlati tudása alapján csakhamar előkelő állásba jutott. A híres Compagnie de Fives-lille, Franciaország legnagyobb gépgyári társasága, ő reá bízta elektrotechnikai osztályának vezetését. Ebben az igazgatói állásában, melyben 1892-től 1902-ig működött, oly technikai problémák nehézségeivel kellett megküzdenie, a melyeknek megoldása csakis önálló tudományos kutatások útján volt remélhető. Ezért Korda nagy gyakorlati elfoglaltsága mellett éveken át minden szabad idejét Páris legelőkelőbb egyetemi physikai laboratóriumaiban folytatott kutató munkára használta föl. E tudományos tevékenységének és buzgó fáradozásainak gyümölcsei nem is maradtak el. Az önálló művek és az értékes, sokszorosan méltatott és fölhasznált értekezései, melyekben önálló búvárlaton alapuló tudományos eredményeit közzétette, neki és vele együtt hazánknak is dicsőségre váltak. Korda irodalmi működésével az elektrotechnika, az elektrometallurgia és az általános gép-szerkezettanba vágó elméletek fejlesztésével szerzett érdemeket és

bár hazájától távol él, mint a tudományyal foglalkozó magyar honpolgár, kötelességének ismerte időnként Akadémiánkat és a magyar szakfolyóiratokat is tudományos közléseivel fölkeresni. Éppen ezért tekintettel a 28 évi szakadatlan és eredményes tudományos működésére, őt a legmelegebben ajánljuk a megválasztásra. Teszszük ezt abban a reményben, hogy a tek. Akadémia igaz érdemeknek elismerését nem fogja megtagadni és abban a meggyőződésben, hogy Akadémiánk Kordában buzgó és fáradhatatlan munkást nyerne tagjaul.

Korda Dezső irodalmi műveinek lajstroma: A) Inductiv áramkörökre vonatkozó önálló munkálatok: 1. Magasfeszültségű erőter létesítése villamos condensatorok segítségével. Math. és Természettud. Ért. X. kötet, pp. 252—273. — 2. Fényelőállítás szapora váltakozású áramokkal. Természettudományi Közöny. 1892., pp. 401—413. — 3. Inductio közvetítésével működő folyadékos condensator. Math. és Természettud. Ért. XI. kötet, pp. 45—89. — 4. Theorie eines durch einem Transformator wirkenden Kondensators. Megjelent az „Elektrotechnische Zeitschrift“ Berlin, XIV. Jahrg. 1893., pp. 69—72.; valamint Párisban Hospitalier tanár közönyében, „L'Industrie Électrique“ 1892. vol. 1. — 5. Über die Verdoppelung der Periodenzahl und das Messen der Phasendifferenz von Wechselströmen. Elektrotechnische Zeitschrift. Berlin, XIV. Jahrg. 1893., p. 329 és a párisi Académie des Sciences kiadványaiban: Comptes Rendus. Tome CXVI. p. 876. — 6. Verdreifachung der Wechselzahl von Sinusströmen. Elektrotechnische Zeitschrift. XIV. Jahrg. 1893., p. 355 és Comptes Rendus de l'Académie des Sciences. Paris. Tome CXVI. — 7. Zártmagú transformatorok áramgörbéinek megszerkesztése. Math. és Természettud. Ért. XII. kötet. 1894. pp. 296—304; Comptes Rendus des séances de l'Académie des Sciences. Tome CXVIII. 1894., pp. 865—868; Elektrotechnische Zeitschrift. XV. Jahrg. 1894., p. 341—343. — 8. Transformation von Einphasenstrom in Dreiphasenströme. Elektrotechnische Zeitschrift. XV. Jahrg. 1894., p. 457. — 9. Die Ankerreaktion von mehrphasigen Dynamomaschinen. Elektrotechnische Zeitschrift. XVI. Jahrg. 1895., p. 499. — 10. Methode für Nutzeffektbestimmung von Transformatoren. Elektrotechnische Zeitschrift. XVI. Jahrg. 1895., p. 813. — 11. Versuche mit grossen Drehstromtransformatoren. Elektrotechnische Zeitschrift. XVII. Jahrg. 1896., p. 390. — 12. A többphasisú dynamogépek egy sajátágáról. Math. és Természettud. Ért. XIII. kötet. 1895. pp. 16—20. — 13. Transformatorok hatásfokának egy új meghatározási módjáról. Math. és Természettud. Ért. XIII. kötet. 1895., pp. 473—479.

B) Egyéb electrophysikai és elektrotechnikai önálló dolgozatok: 14. Effets électriques de la lumière sur le sélénium. Journal de Physique 1889. pp. 230—237. — 15. Sur un ozoniseur multitubulaire. Lumière Électrique. Tome 44. 1892. — 16. Forgó elektrostatikai előtér. (Sur le champ électrique tournant.) A M. Tud. Akadémia III. oszt. ülésén előterjesztett munka, valamint Atti della R. Accademia dei Lincei.

Róma. — 17. Egy szénfogyasztó thermochemiai galvánelemről. Math. és Természettud. Ért. XIII. kötet. 1895., pp. 203—209; valamint Comptes Rendus de l'Académie des Sciences, Paris. CXX., p. 615 és Elektrotechnische Zeitschrift. XVI. Jahrg. 1895., p. 272. — 18. Einige Versuche mit Vakuumröhren. Elektrotechnische Zeitschrift. XVIII. Jahrg. 1897., p. 272. — 19. Az elektromos kemenczében előállítható kristályos fémvegyületekről. Előterjesztés a M. Tud. Akadémia III. oszt. ülésén. — 20. A mágnesség hatása a vas hővezetőképességére. Bulletin de la Société Française de Physique. 1905. és a M. Tud. Akadémián bemutatva 1899 január 16-án.

C) Monographiák: 21. Séparation électromagnétique et électrostatique des Minerais. (Kötet, mely a párisi „Lumière Électrique“ kiadásában jelent meg Párisban 1905-ben és többek között szerző idevágó kísérleti adatait is tartalmazza. — 22. Telautographe de Elisha Gray. (Előadás.) Bulletin de la Société française de Physique. 1902. — 23. Die Elektrische Kraftverteilung auf ausgedehnte Gebiete in Frankreich. Elektrotechnische Zeitschrift. XXXIV. Jahrg. 1913., p. 1238.

Rados Gusztáv, r. t.

Szily Kálmán, r. t.

Wittmann Ferencz. l. t.

XXI.

Dr. RIESZ FRIGYES-t, a kolozsvári egyetemen a matematika nyilvános rendes tanárát, levelező tagnak ajánljuk.

Riesz Frigyes a legkiválóbb magyar matematikusok egyike. Irodalmi működését 1902-ben kezdte meg. Eleinte halmazelméletről és analysis situs-ról írt figyelemreméltó, önálló kutatáson alapuló értekezéseket. 1907-ben jelentékeny matematikai fölfedezést közölt, mely nevét az egész matematikus világban egy csapásra ismertté tette. Tétele az általános orthogonális függvények szerinti sorfejtés kérdésének velejét érinti. A Bessel-féle azonosságból közvetlenül folyik azon ismert alaptétel, mely szerint valamely (négyzetével együtt integrálható) függvény „Fourier-féle állandó“-inak négyzetösszege convergens. Riesz theoremája e tétel megfordításában áll. Kimutatja, hogy ha előírunk végtelen sok állandót, melyeknek négyzetösszege convergens, akkor mindig van olyan négyzetével együtt a Lebesgue-féle értelemben integrálható függvény, melynek az adott orthogonális és normált függvényekhez tartozó Fourier-féle állandói rendre egyenlők az előírt állandókkal.

E tétel egyrészt a sorfejtés elmélete elején régen észlelt hiányt szüntetett meg, másrészt széles körben bizonyult alkalmazhatónak régi és új problémák megoldására. Minden dicséretnél ékebben szólna, ha felsorolhatnók e helyen azon alkalmazásokat, melyeket Riesz maga és különböző külföldi matematikusok adtak.

Riesz tétele különösen meggyőzően mutatja, hogy Lebesgue integrálja nélkülözhetetlen alkotás, mert nélküle a „Bessel-féle tétel“ nem volna megfordítható.

Megjegyezzük, hogy Riestől teljesen függetlenül E. Fischer, az erlangeni egyetem jeles professora is fölfedezte a szóbanforgó tételt. (Riesz közlésének dátuma 1907 márczius 18, Fischeré 1907 május 13.) Ezért az irodalomban ezt a tételt, mely ma az analysis legismertebb tételei közé tartozik, Riesz-Fischer-féle tételnek nevezik.

Nagy feltűnést keltett Riesz Frigyes a „linearis függvényoperató“-ra vonatkozó cikkével is, melyet 1909-ben közölt. A linearis függvényoperatio Riesz-féle analitikai előállítása (melynek segédeszköze a Stieltjes-féle integrál) tökéletesebb, mint bármely előbb adott analitikai előállítás.

1913-ban jelent meg Párisban Riesznek „Les systèmes d'équations linéaires à une infinité d'inconnues“ (Gauthier-Villars kiadása, 182 oldal) című, eredetiségekben bővelkedő monographiája. Ez az első monographia, mely e tárgyat földolgozza. Riesz fontos könyvével igen nagy szolgálatot tett a matematikusoknak, kik munkáját meleg elismeréssel fogadták.

Riesz nemcsak eredeti és sokoldalú kutató, hanem ő azokat a széles területeket, melyekhez fölfedezései tartoznak, egész terjedelmükben mesterien uralja.

Nézetünk szerint Riesz Frigyes tudományos működésével, mely annyi becses és tartós eredményt mutat fel, bőven rászolgált arra a szép elismerésre, melyet Akadémiánk neki juttat, midőn levelező tagjának megválasztja.

Riesz Frigyes műveinek jegyzéke :

1. A negyedrendű elsőfajú térgörbén levő pontkonfigurációk helyzetgeometriai tárgyalása. (Doktori értekezés.) Budapest, 1902. Math. és Phys. Lapok. XI. (1902), p. 293—309, 346—360; XIII. (1904), p. 191—204. — 2. Über einen Satz der Analysis Situs. Math. Annalen. 59. (1904), p. 409—415. — 3. Sur la résolution approchée de certaines congruences. Comptes rendus de l'Acad. des Sciences. Páris, 1904 aug. 29. — 4. Sur un théorème de M. Borel. U. a. folyóirat, 1905 január 23. — 5. Az analysis situs-nak egy tételéről. Math. és Phys. Lapok. XIV. (1905), p. 13—24. — 6. Über mehrfache Ordnungstypen. I. Math. Annalen. 61. (1905), p. 406—421. — 7. A térfogalom genesisé. Math. és Phys. Lapok. XV. (1906), p. 97—122; XVI. (1907), p. 145—161. — 8. Új módszer a térbeli alakzatok ábrázolására. U. a. folyóirat. XV. (1906), p. 280—291; XVI. (1907), p. 223—235. — 9. Sur les ensembles discontinus. Comptes rendus de l'Acad. des Sciences. Páris, 1905 okt. 23. — 10. Die Genesis des Raumbegriffs. Math. u. naturw. Berichte aus Ungarn. 24. (1907), p. 309—353. — 11. Sur les ensembles de fonctions. Comptes rendus de l'Acad. des Sciences. Páris, 1906 nov. 12. — 12. Sur les systèmes orthogonaux de fonctions. U. a. folyó-

irat, 1907 márcz. 18. — 13. Sur les systèmes orthogonaux de fonctions et l'équation de Fredholm. U. a. folyóirat, 1907 ápr. 8. — 14. Sur une espèce de Géométrie analytique des systèmes de fonctions sommables. U. a. folyóirat, 1907 jún. 24. — 15. Über orthogonale Funktionensysteme. Nachr. der K. Ges. der Wissensch. zu Göttingen. 1907, p. 116—122. — 16. Über die Approximation einer Funktion durch Polynome. Jahresbericht der deutschen Math.-Vereinigung. 17. (1908), p. 196—211. — 17. Stetigkeitsbegriff und abstrakte Mengenlehre. Atti del Congr. internaz. dei Matematici (Róma, 1908). II., p. 18—24. — 18. A lineár homogén integrálegyenletről. Math. és Természettud. Értesítő. XXVII. (1909), p. 220—240. — 19. Sur les suites de fonctions mesurables. Comptes rendus de l'Acad. des Sciences. Páris, 1909 május 17. — 20. Sur les opérations fonctionnelles linéaires. U. a. folyóirat, 1909 nov. 29. — 21. Sur certains systèmes d'équations onctionnelles et l'approximation des fonctions continues. U. a. folyóira, 1910 márcz. 14. — 22. Integrálható függvények sorozatai. Math. és Phys. Lapok. XIX. (1910), p. 165—182, 228—243. — 23. Untersuchungen über Systeme integrierbarer Funktionen. Math. Annalen LXIX. (1910), p. 449—497. — 24. Über quadratische Formen von unendlich vielen Veränderlichen. Nachr. der K. Ges. der Wissensch. zu Göttingen. 1910, p. 190—195. — 25. Sur certains systèmes singuliers d'équations intégrales. Annales de l'École Norm. Sup. (3), XXVIII. (1911), p. 33—62. — 26. Sur quelques points de la théorie des fonctions sommables. Comptes rendus de l'Acad. des Sciences. Páris, 1912 márcz. 4. — 27. Les systèmes d'équations linéaires à une infinité d'inconnues (VI. és 182 old.). Páris, 1913. Gauthier-Villars. — 28. Démonstration nouvelle d'un théorème concernant les opérations fonctionnelles linéaires. Annales de l'École Norm. Sup. (3). XXXI. (1914), p. 9—14. — 29. Sur les polynomes trigonométriques. Comptes rendus de l'Acad. des Sciences. Páris, 1914 június 8.

Budapest, 1915 február 24.

Kürschák József, r. t.

Rados Gusztáv, r. t.

Beke Manó, l. t.

Fejér Lipót, l. t.

XXII.

Dr. SIGMOND ELEK műegyetemi nyilván. r. tanár a M. Tud. Akadémia Mennyiség-Természettudományi osztályának A) alosztályában betöltendő egyik levelezőtag-helyre ajánljuk megválasztásra.

Sigmond Elek körülbelül 20 év óta foglalkozik mezőgazdasági kémiai technológiai feladatokkal és szerencsés körülményeinél fogva az alkohol és sörgyártás, továbbá a növénytermelés, talajismeret és

trágyázástan részleteiben is gazdag tapasztalatokat szerezhettek. Két évet Amerikában, Afrikában és Európában töltött ismereteinek kiegészítése céljából.

Sigmond már eddig is nagy irodalmi munkásságot fejtett ki. Neve jól ismeretes a külföldön is. Utalva az életrajzához csatolt számos közlemény czímére, itt csak a következőket soroljuk fel: A maltose-hydrolysis reakció sebességéről. Mezőgazdasági chemia, melyben értékesítette saját észleléseit is. A könnyen átsajátítható phosphorsav jelentősége és meghatározása talajaink trágyaszükségletének megállapítása céljából. (A M. Tud. Akadémiától jutalmazott pályamű.) Adatok két gazdasági növényünk termelési feltételeihez. A keményítőfeleségek sajátságairól. A különféle alakban levő nitrogén trágyázó hatásáról. A trágyák hatásának tényezői. Tanulmány a tengeri és a dohány tápanyagfelvételéről. A valódi szóda- vagy széksós talajok egyes válfajairól. Adatok a paprika chemiai összetételéhez. (Dr. Vuk Mihálylyal végzett vizsgálat.) Új módszer a talajnedvességnek a helyszínén való meghatározásához. Közleményei megjelentek németül, francziául vagy angolul is. Dr. Sigmond több nemzetközi, vagy hazai congressuson, szakülésen tartott, sokszor saját kutatásain alapuló előadást. Sok ismeretterjesztő, népszerűsítő közleményt írt, melyek a Természettudományi Közönyben, a Pótfüzetekben, a M. Chemiai Folyóiratban, a Kísérletügyi Közleményekben, a Mezőgazdasági Szemlében, a Köztelekben, vagy más szak- és napilapban jelentek meg.

Sigmond Eleknek ernyedetlen szorgalmáról tanúskodó irodalmi munkássága, melyben teljes szakavatottság nyilatkozik meg, megérdemli a M. Tud. Akadémia kitüntetését, mely őt nemesak a multban kifejtett tevékenységeért jutalmazná, de erélyes munkára bizdítaná jövőben is. Sőt magának a M. Tud. Akadémiának is érdeke, hogy Sigmond Elek munkaerejét biztosítsa az Akadémiának, mert Dr. Kosutány Tamás elhunytá óta nincs olyan tagja, a ki a mezőgazdasági chemia körébe vágó feladatok terén teljesen otthonos volna.

Alsószentmihályfalvi Sigmond Elek született 1873. év február hó 26-án, Kolozsvárt. Atyja, Sigmond Dezső nagyiparos, gyáros és vállalkozó, élénk részt vett Kolozsvár társadalmi, politikai és közgazdasági életében és 10 éven át Kolozsvár orsz. gyűl. képviselője is volt. Elemi és középiskolai tanulmányait Kolozsvárt végezte 1891-ben. Ugyanez év szeptember havában a budapesti Kir. József-Műegyetem vegyészeti szakosztályára iratkozott be rendes hallgatónak, hol 1895-ben vegyészmetrónoki oklevelet szerzett.

Már műgyetemi tanulmányai folyamán főleg az erjedés jelenségeivel és a kapcsolatos mezőgazdasági iparágak tudományos művelésével foglalkozott, mert az a czél lebegett szeme előtt, hogy majd atyja szesz- és sörgyárát veszi át. Minthogy pedig atyjának nagy-kiterjedésű bányavállalatai is voltak, műgyetemi tanulmányai közben

az ásványtan-, kőzet- és geológiára is nagy gondot fordított. Műegyetemi tanulmányainak befejeztével atyja gyáraiban három évig gyakorlatot szerzett a gyári üzemek ellenőrzésében és vezetésében. Ezt az időt felhasználta arra is, hogy szakmakörébe vágó tudományos kutatásokat is végezzen. Erre az időszakra esik első szakközleménye: *Beiträge zur Einwirkung der Diastase auf unverkleisterte Stärke*, a *Zeitschr. f. Spiritusindustrie* és a *Wochenschrift f. Bierbrauerei* 1897. évfolyamában. E tanulmányok során, a kolozsvári egyetemi vegytani intézetben Fabiny professor vezetése alatt elkészítette a bölcsész-doktori értekezését: *A maltose-hydrolysis reactiósebességéről*, melynek alapján 1898. április hó 23-án a kolozsvári Tudományegyetem bölcsészdoktorrá avatta.

Doktori felavatása után azonnal Nagybányára ment, hol a bányászati hivatal laboratóriumában, különösen ásványok elemzésében szerzett nagyobb jártasságot, továbbá bányageológiai és fémkohászati ismereteit gyarapította.

Három hónap elteltével haza kellett térnie, hogy atyja üzleti vállalatainak könyvelési és műszaki vezetését átvegye. Ez a működése azonban csak 1899. márczius elejéig tartott.

Látva, hogy atyja vállalatai jövőjét nem biztosíthatják, elhatározta, hogy tudományos hajlamait követve, olyan alkalmazást vállal, ahol tudományos kísérleteket és kutatásokat végezhet. *Wartha* ajánlatára Magyaróvárra, Cserháti Sándor mellé került segédvegyésznek 1899. márczius havában.

Cserháti mellett dolgozva, alkalma volt a növénytermelés, talajismeret és trágyázástan alapját alkotó tudományos ismereteket gyorsan elsajátítani és a tudományos és gyakorlati növénykísérletezésben gyakorlatot szerezni. Cserháti széleskörű tudományos képzettsége és gazdag gyakorlati tapasztalatai biztos irányt, gyümölcsöző működési teret és érvényesülést biztosítottak számára. Tudományos kutatásairól a *Kísérletügyi Közleményekben*, a *Kir. M. Természettudományi Társulat* kémiai-ásványtani szakosztály ülésén és a *Chemiai Folyóiratban*, vagy a *Magyarhoni Földtani Társulatban* számolt be. Gyakorlati vonatkozású tapasztalatait pedig a *Köztelek* és a *Mezőgazdasági Szemle* cz. szaklapokban hozta a gazdák tudomására. Még a szülői házban szerzett nyelvismereteinél fogva, kutatásainak tudományos eredményeit német, francia és angol nyelven, a megfelelő külföldi szaklapokban is közölte s már mint kezdő magára vonta Petermannak, a belga állami kísérleti intézetek igazgatójának figyelmét.

A *Chemiai Folyóirat* szerkesztőbizottsága, benyújtott tervezete és egy kidolgozott fejezet alapján, már 1900-ban a folyóirat mellékleteként megjelenő *Mezőgazdasági Chemia* megírásával bizta meg. A kéziratot 1902-ben nyújtotta be és a következő két év folyamán a munka a folyóirat mellékleteként meg is jelent.

1902-ben a Lukács-Krisztina alapítványából hirdetett nyílt pályá-

zatra munkatervezetet és próbaféjezetet nyújtott be a M. Tudományos Akadémiához, mely a következő önálló kutatásokon alapuló munkamegírásával bizta meg: A könnyen átsajátítható phosphorsav jelentősége és meghatározása talajaink trágyaszükségletének megállapítása céljából. Munkáját az Akadémia 1000 K díjjal jutalmazta, mely 10 ivnyi terjedelemben, a Math. és Természettud. Közleményekben XXIX. köt. 1. sz., 1906-ban jelent meg.

A budapesti Tudományegyetem bölcsészeti karán, 1905 tavaszán, a mezőgazdasági chemiából magántanári képesítést szerzett.

A növénytermelési állomáson végzett tanulmányait a földművelésügyi miniszter segélyezése és engedelve folytán 1902-ben a leg-híresebb német mezőgazdasági kísérleti állomások, továbbá a gembloux-i (Belgium) és grignon-i (Páris mellett) intézetek megtekintésével és elsőrangú szakemberek megismerésével egészítette ki.

A földművelésügyi miniszter átmenetileg a Magyaróváron felállítandó tejkísérleti állomás szervezésének tanulmányozásával bizta meg. Ezért 1900-ban nyári szabadságát arra használta fel, hogy a kolozsvári Egészségtani Intézetben bakteriologiai gyakorlatot sajátítson el. Minthogy azonban nem látta biztosítva azt, hogy a tervezett intézet az ő kívánságainak megfelelően fog megvalósulni, saját kérelmére a megbízás alól felmentették és 1902 óta ismét teljes munkaidejét a növénytermelési állomás ügykörének szentelhette.

Feltesse hatóságának megbízásából ez évben kezdte meg hazai szikes talajaink tanulmányozását, mely kutatásait még ma is folytatja. A mióta a földművelésügyi miniszterium fennhatósága alól felmentették, a miniszter évente újra megbizta a tanulmányok folytatásával. 1911-ben az Orsz. Magy. Gazdasági Egyesület földművelési- és növénytermesztési szakosztályának február 6-iki ülésén ismertette elért eredményeit.

1905. év őszén a Kir. József-műegyetem a felállítandó mezőgazdasági technologiai tanszék betöltésére őt szemelte ki és ismereteinek kibővítése céljából két évi külföldi tanulmányútra küldte ki. 1906-ban előbb a berlini „Institut f. Gärungsgewerbe“-n, majd Kopenhágában, a híres Hansen laboratóriumában szerzett mikologiai gyakorlatot, hosszabb időt töltött Párisban, majd az év végéig az Északamerikai Egyesült-Államok hasonló rendeltetésű intézeteit és nagy gyárait látogatta meg. 1907-ben előbb Egyiptomban, majd Európa minden nagyobb és culturában előljáró államában a mezőgazdasági chemia és technologia, továbbá az élelmiszerek ellenőrzése körébe tartozó tudományos és hatósági intézeteket és intézményeket tanulmányozta. Tanári állásának elfoglalása előtt még kb. félévig a budapesti Közp. Szőlészeti Intézetben tiszta borélesztők elkülönítésével foglalkozott.

A műegyetemen 1908. év folyamán rendszeresítették a mezőgazdasági technologiai tanszékét, melyre a műegyetem tanácsa, pályázat mellőzésével, Sigmond Eleket terjesztette fel kinevezésre.

Ő Felsege 1908 augusztas havában ny. rk., 1910-ben pedig rendes tanárrá nevezte ki.

Számos hazai és nemzetközi értekezleten mint előadó szerepelt. A stockholmi nemzetközi agrogeologiai értekezleten a chemiai talajvizsgálási módszerek egységes kidolgozására megalakult nemzetközi bizottság elnökévé választották 1910-ben.

A földművelésügyi miniszter 1910-ben a mezőg. termények, termékek és cikkek hamisítását tiltó, 1895. évi XVI. t. cz. végrehajtása érdekében felállított állandó felülbíró tanács tagjává nevezte ki. A pénzügyminiszteriumban szervezett, a sör-, ásványolaj- és cukortermeleés megadóztatására alakított szaktanács póttagja. Az Internat. Mitt. f. Bodenkunde állandó munkatársa, a Római Nemzetk. Mezőg. Intézetnek és ez intézet kiadványai magyar közleményeinek munkatársa. A Révai Nagy Lexikonban szakmakörébe vágó több czimyszó szerzője.

1909-ben három ismeretterjesztő előadást tartott a mezőg. növények legfontosabb tápláló anyagairól a Term. Tud. Társulat népszerű estélyein. 1910-ben ismeretterjesztő előadást tartott a Magy. Mérnök- és Építészegylet estélyén: a cukor jelentősége, termelése, gyártása és hamisítása czímmel. 1912-ben „Válogatott fejezetek a mezőg. chem. technologia köréből“ cz. hat előadást tartott a Népszerű Főiskolai Tanfolyam felszólítására.

Szakszerű tevékenységet fejtett ki az Orsz. Magy. Gazd. Egyesület által kiküldött, az 1895. XVI. t. cz. revisioját előkészítő bizottságban, mely revisionnak az a célja, hogy a törvény hatáskörét a jövőben az összes élelmiszerekre kiterjessze. A Magy. Mérnök- és Építészegyletben több szakelőadást tartott és különösen sokat fáradozott azon, hogy az élelmiszerek ellenőrzésével foglalkozó vegyészeket az egyesület vegyészmérnöki szakosztályába tömörítse.

Irodalmi munkásságát következőkben foglalhatjuk össze:

I. Önállóan megjelent munkái: 1. A maltose-hydrolysis reactionsebességéről. Bölcsészdoktori értekezés. Kolozsvár, 1898. — 2. Mezőgazdasági Chémia. Budapest, Kir. Term. Tud. Társulat, 1904. A munka sok részletében a szerző önálló kutatásaiból kialakult nézeteit közli, a munka céljának megfelelőleg, az általános ismeretek kereteibe illesztve. — 3. A könnyen átsajátítható phosphorsav jelentősége és meghatározása talajaink trágyaszükségletének megállapítása céljából. A M. Tud. Akadémiától jutalmazott pályamű. Budapest, 1906. Math. és Term. Tud. Közlemények XXIX. köt.

II. Eredeti kutatások magyar nyelven: A Magy. Chem. Folyóiratban: 1. Adatok két gazdasági növényünk termelési feltételeihez. VI. 1900. 4—7. f. — 2. A keményítőfeleségek sajátságairól. VII. 1901. 1. f. — 3. Adatok a talaj assimilálható phosphorsavtartalmának meghatározásához. VII. 1901. 49. 1. — 4. Újabb adatok a talaj phosphorsavtrágya-szükségletéről. VII. 1901. — 5. A különféle alak-

ban lévő nitrogén trágyázó hatásáról. IX. 1903. 10—12. f. — 6. Adatok a szikes talajokban előforduló káros sók meghatározásához. X. 1094. 8—10. f. — 7. A tiszamenti kötött sziklatalajok kémiai összetétele. XII. 1906. 1—2. f. — 8. Az ásványok és talajok kémiai összetételének új kifejezőmódja. XIII. 1907. 11—12. f. — 9. A trágyák hatásának tényezői. XVI. 1910. 1—3. f. — 10. A kémiai talajvizsgálati módszerek tanulmányozása. I. közlemény. XX. 1914. 1—2. f. — 11. Tábori laboratórium a mérgezett vizek helyszíni felismerésére. Előadta a kémiai-ásványtani szakosztály 1914 novemberi ülésén. Megjelenés alatt áll. — 12. A kémiai talajvizsgálati módszerek tanulmányozása különös tekintettel a mesterséges zeolithok bázistkicszerű képességére. II. közlemény. Előadta a szakosztály 1914 decemberi ülésén. Megjelenés alatt áll. — A Magyarhoni Földtani Közönyben: 13. Alföldünk szike-seinek válfajairól. XXXVI. 1906. 389—403. 1. — 14. A talajmálásról és az ásványtani talajelemzés hasznosságáról. XXXVIII. 1908. 179—189. 1. — 15. A talaj sósavas kivonatának készítési módjáról. XLIV. 1914. 3—4. f. — 16. A talaj mechanikai és physikai vizsgálati módszereiről. Előadta a Földtani Társulat 1913 novemberi ülésén. Megjelenés alatt áll. Kísérletügyi Közleményekben: 17. Tanulmány a tengeri és dohány tápanyagfelvételéről III. 1900. 1. f. — 18. Új kémiai módszer a talajban előforduló assimilálható phosphorsav meghatározására. III. 1900. 6. f. — 19. A növénytáplálkozással összefüggő talajismereti kérdések tanulmányozása. IV. 1901. 2. f. — 20. A békéscsabai öntözött réten végzett sómeghatározásokról. V. 1902. 2. f. — 21. A különféle nitrogéntrágyák hatásának tanulmányozása, különös tekintettel az istálló- és zöldtrágyára. V. 1902. 4. f. — 22. Újabb tapasztalatok a szikes talajokról. VI. 1903. 2. f. — 23. A szikes talajok tanulmányozása. VIII. 1905. 3. f. — 24. Tanulmány a tengeri fejlődéséről és táplálkozásáról. Floderer S.-ral közös közlemény. VIII. 1905. 3. f. — 25. A különféle phosphorsavvegyületek átsajátíthatóságáról. IX. 1906. 2. f. — 26. Újabb tapasztalatok a kötött sziklatalajok megjavításáról. IX. 1906. 2. f. — 27. A valódi szóda- vagy széksós talajok egyes válfajairól. IX. 1906. 2. f. — 28. Adatok a paprika kémiai összetételének ismertetéséhez. Vuk M.-lyal közös közlemény. XIV. 1911. 5. f. — 29. Folytatólagos kutatások a paprika olajozásának felderítésére. Vuk M.-lyal közös közlemény. XV. 1912. 2. f. — 30. Jelentés az 1910. évben a szikesek javítása érdekében végrehajtott kísérletekről és tanulmányokról. 1911. évf. 2. f. — 31. Új műszer a talajnedvességnek a helyszínén való meghatározására. 1912. évf. 5. f. — 32. Szakvélemény a hortobágyi szikes terület talajának minőségéről. 1913. évf. 3. f.

III. *Eredeti kutatások külföldi nyelven:* 1. Beiträge zur Einwirkung der Diastase auf unverkleisterte Stärke. Wochenschrift für Brauerei. 1897. 33. sz. — 2. Die Geschwindigkeit der Maltose-Hydrolyse. Zeitschr. f. phys. Chemie. XXVII. 1898. 3. f. 385—400. 1. —

3. Über die Stoffaufnahme zweier Kulturpflanzen. Journ. f. Landw. 1900. 251. 1. — 4. Expériences préliminaires pour déterminer dans la terre végétale la partie dite assimilable de l'acide phosphorique. Ann. de la Science Agronomique française et étrangère. 2. Série, 6. ann. 1900. Paris. — 5. Ein neues Verfahren zur Bestimmung der leicht löslichen Phosphorsäure im Boden. Wiener Landw. Zeitung. 52. évf., 42. sz. — 6. Beiträge zur Frage des Düngerwertes verschiedener Stickstoffdünger, mit besonderer Rücksicht auf Gründünger und Stallmistdünger. Landw. Versuchsstat. LIX. 1903. 179—215. 1. — 7. Salnitersboden. Österr. Landw. Wochenbl. — 8. Über die Anwendung des Krauseschen Verfahrens zur Bestimmung der Qualität der Zuckerrübe. Österr. Ung. Zeitschr. f. Zuckerind. u. Landw. 1905. évf. 1. f. — 9. Über die Alkaliböden Mittelungarns. Wiener Landw. Ztg. 1905. évf. 70. sz. — 10. Über die Szikbodenarten des ungarischen Alföld. Földt. Közl. Suppl. Bd. XXXVI. 1906. 439. 1. — 11. Über die Verwitterung der Böden und die Nützlichkeit der mineralogisch-petrographischen Bodenanalyse. Földt. Közl. Suppl. Bd. XXXVIII. 1908. 220. lap. — 12. Méthode chimique pour déterminer la réserve dite assimilable de l'acide phosphorique dans la terre arable. Ann. de la Science agron. franc. et étrang. 3. Sér., 1. ann. 1906, t. II. — 13. Über die praktische Bedeutung der chemischen Bodenanalyse. Zeitschr. f. d. landw. Versuchswesen in Österreich. 1907. évf. 581—603. 1. — 14. Chemical Method for the determination of the Available Phosphoric Acid in Soils. Journ. of the Amer. Chem. Soc. XXIX. 1907. 6. sz. — 15. Erfahrungen über die Verbesserungen von Alkaliböden. Intern. Mitt. f. Bodenkunde. I. 1911. 1. f. — 16. Beiträge zur chem. Kenntnis des Paprika. Vuk Mihálylyal közös közlemény. Unters. d. Nahr. u. Genussm. 1911. évf. 10. f. — 17. Über den Nachweis der Verfälschung von Paprika. Vuk Mihálylyal közös közlemény. U. o. 1912. évf. 2. f. — 18. Introduction of a new terminology in indicating the chemical composition of minerals and soils. Intern. Mitt. f. Bodenkunde. II. 1912. 2. f. — 19. Studien über die Herstellung der heissen Salzsäurelösung für die chemische Bodenanalyse. Földt. Közl. Suppl. Bd. XLIV. 1914. 376. 1. — 20. Über die Methoden der mechanischen und physikalischen Bodenanalyse. U. o., megjelenés alatt áll. — 21. Beiträge zur ausführlichen chemischen Analyse des Bodens. Intern. Mitt. f. Bodenkunde. IV. 1914. 4/5. füzet.

IV. Congressusokon vagy szaküléseken közlött tanulmányok:

1. A VIII. nemzetközi mezőgazd. congressus Bécsben, 1907 május hó 23-iki ülésén: Über die praktische Bedeutung der chemischen Bodenanalyse. — 2. Az I. nemzetközi agrogeologiai értekezlet Budapesten, 1909 április hó 17-iki ülésén: Über die Bedeutung der chemischen Bodenanalyse im Gebiete der agrogeologischen Forschungen und der Bodenkartierung. Megjelent német és magyar nyelven az értekezlet munkálataiban. — 3. Ugyanannak az értekezletén április hó 20-án a Mező-

hegyesen tartott kirándulás alkalmával a helyszínen bemutatókkal kapcsolatos előadás: Die Beschreibung der bei den Aufnahmen der Szikböden im freien Felde benutzten Bodenuntersuchungsmethoden. Megjelent u. o., német és magyar nyelven. — 4. Az alkalmazott chemia VII. nemzetközi congressus London, 1909 május 31-iki ülésén előterjesztett két értekezés: Value of Soil Analysis in the Study of Alkaline Soils. — Contribution to the Unification of terms in Soil- and Mineral Analysis. Kivonatban megjelentek a congressus kiadványaiban. — 5. Az amerikai hivatalos mezőgazd. chemikusok XXIII. évi összejövetelén Washingtonban, 1906 november 14—16., elnök felkérésére ismertette saját mezőg. chemiai tapasztalatait és összehasonlította az amerikai és hazai mezőgazdasági viszonyokat. Megjelent a Proceedings of the twenty-third ann. convent. of the Association of Offic. Agric. Chemists, Washington, D. C. 1906. 188—190. l. — 6. A II. nemzetközi agrogeologiai értekezlet 1910 augusztus hó 19-iki ülésén, Stockholmban: Über die Grundfragen bei der Zubereitung der Bodenlösungen für die chemische Analyse. Megjelent az értekezlet kiadványában. — 7. A magyar vegyészek I. orsz. congressus 1910 november hó 8-iki ülésén, Budapesten: Megoldásra váró gyakorlati feladatok a mezőgazd. chemia köréből. Megjelent a congressus kiadványában és a Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője 1910. évi 39. számában. — 8. A IX. orsz. gazdacongressus 1911 május hó 6-iki ülésén, Budapesten: Alföldi szikeseink javítása. Megjelent a congressus hivatalos naplójában, 492—498. l. — 9. Az Orsz. Magyar Gazd. Egyesület 1911 február hó 20-iki ülésén: A szikések válfajai és javítási módja. Megjelent a Mezőgazd. Szemle 1911. évfolyam áprilisi és májusi számában. — 10. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1911 május hó 12-iki ülésén: A folytonos és közvetlen szeszifinomítás tudományos alapelvei és gyakorlati előnyei. Megjelent az egyesület közlönye 1911. évfolyam 30. számában. — 11. U. o. 1913 január hó 17-iki ülésén: Az élelmiszerellenőrzés szervezéséről. Megjelent a Vegyészeti Lapok 1913 január hó 22-iki számában. — 12. A nemzetközi chemiai talajvizsgálati bizottság 1914 április hó 23-iki ülésén, Münchenben: Bericht über die Arbeiten der Internationalen Kommission für die chemische Bodenanalyse. Megjelent az Intern. Mitt. f. Bodenkunde, 1914. évf. 4/5. füzet. — 13. A magyar chemiai talajvizsgálati bizottság 1914 június 21-iki értekezletén, Magyaróváron: Cserhádi emlékezete és a nemzetközi chemiai talajvizsgálati bizottság müncheni értekezletének eredményei. Megjelent a Mezőgazdasági Szemle 1914. évfolyamában.

V. *Ismeretterjesztő és népszerű előadások:* 1. A Kir. Magyar Természettudományi Társulat 1909. évi népszerű előadóestélyein: 1. A mezőgazdasági növények legfontosab táplálóanyagai. 2. A gazdasági növények táplálóanyagai a talajban. 3. A talajból elhasznált táplálóanyagok mesterséges pótlása. Megjelentek a Természettudományi Közlönyben, 510—511. sz., 1910. évf. — 2. A Magyar Mérnök-

és Építész-Egylet 1910 november 30-iki ismeretterjesztő előadóestélyén: A cukor jelentősége, termelése, gyártása és hamisítása. Megjelent a Természettudományi Közönyben, 529. füzet, 1911. évf. — 3. A Magyar Chemikusok Egyesülete 1911 márczius 15-iki ülésén: A talajelemzés különböző czéljairól. Megjelent a Magyar Chemikusok Lapja 1911. évf. 7—9. számában. — 4. A Népszerű Főiskolai Tanfolyam 1912/13. I. sorozata 1912 november 14., 21., 28, deczember 5. és 12-iki estélyein: Válogatott fejezetek a mezőgazd. chemia-technologia köréből. CXVI. Syllabus.

VI. Ismeretterjesztő közlemények. Term. Tud. Közöny és Pótfüzeiteiben: 1. A denitrifikációról. LIX. Pótf. 1901. — 2. A talaj mézsttartalmának és szénsavtartamának meghatározása. Közl. 1904. év, 414. f. — 3. Az enzimekről. LXXXII. és LXXXIII. Pótf. 1906. — 4. A lipáz gyakorlati alkalmazásáról. LXXXII. és LXXXIII. Pótf. 1906. — 5. A salétrom újabb forrásáról. Közl. 1907. év, 459. f. — 6. A gyümölcsök táplálóértékéről. Közl. 1908. év, 465. f. — 7. A fahamú és faszénpor értékesítéséről. Közl. 1908. év, 469. f. — 8. A mezőgazdasági chemia mai jelentősége és jövője. Közl. 1909. év, 487. f. — 9. Cserhádi Sándor. Pótf. 1909. év, XCV. sz. *Magy. Chemiai Folyóiratban*: 10. Mezőgazd. chemiai referatumok, 1900. évtől kezdődőleg. Windisch R.-dal közös. — 11. Külföldi tapasztalataim a mezőgazdasági- és mezőgazd. műszaki chemikusok munkaköréből. XIV. 1908. 4—5. f. *Kísérletügyi Közleményekben*: 12. Jelentés az amerikai szikes talajok javítására vonatkozó tanulmányokról X. 1907. 3. f. — 13. Az északamerikai Egyesült-Államok kísérlet- és tanügyének ismertetése. XI. 1908. 2. f. *Mezőgazdasági Szemlében*: 14. Az amylo-eljárás, vagyis a keményítőt cukrosító gombák gyakorlati alkalmazásának egy újabb módja. 1899. évf. — 15. A növénygyökerek valódekanak jelentőségéről a talaj és a növények trágyaszükségletét illetőleg. 1899. évf. — 16. Az összefüggés a kulturnövények tápanyagfelvétele és trágyaszükséglete között. 1899. évf. — 17. Nehány újabb tapasztalat a vizről, mint termelési tényezőről. 1899. évf. — 18. A lauchstäti kísérleti gazdaságban végzett zöldtrágyázási kísérletek ismertetése. 1900. évf. — 19. Az alkáli talajokról. 1900 évf. — 20. Előzetes közlemény a talajban előforduló asszimilálható foszforsav mennyiségének meghatározásáról chemiai úton. 1900. évf. — 21. Minő alapra fektessük talajismeretünket. 1901. évf. — 22. A humusz eredetéről és fajtáiról. 1901. évf. — 23. Van-e összefüggés a talaj geologiai eredete és táplálóanyag-gazdasága, ill. a talaj becsértéke között? 1901. évf. — 23a. Az amerikai sós (alkali) talajokra vonatkozó vizsgálatokról az öntözési miveletekkel kapcsolatosan. 1902. évf. — 24. A különféle nitrogéntrágyák jelentőségéről hazánkban. 1903. évf. — 25. A magyar Alföld veszedelme. 1903. évf. — 26. Műtrágyázási kísérletek tengeri alá. 1904. évf. — 27. A mézsnitrogénről. 1905. évf. — 28. A halak táplálkozásáról, 1906. évf. — 29. Az amerikai hatsoros

árpáról. 1907. évf. — 30. Az egyiptomi alkálitalajokról. 1907. évf. — 31. A sörárpa minősítésének jelentőségéről. 1907. évf. — 32. Új módszer a szikések megjavítására. 1908. évf. *Köztelek cz. gazd. szaklapban*: 33. Algír és Tunisz foszfortelepeiről. 1899. évf. — 34. Miféle tényezők okozzák a legnagyobb veszteséget az istállótrágyában? 1899. évf. — 35. Mikor alkalmazzunk szuperfoszfát helyett Thomassalakot? 1899. évf. — 36. A talaj tragyaszükségletéről és a talajelemzésről. 1900. évf. — 37. Minő talajok igényelnek mésztrágyát? 1901. évf. — 38. Az orosz talajosztályozási rendszer, tekintettel hazai viszonyainkra. 1901. évf. — 39. Nehány tapasztalat hazai sziktalajainkról. 1902. évf. — 40. A zöldtrágya és istállótrágya hatásának összehasonlítása. 1903. évf. — 41. A pillangós virágúak szerepéről a talaj nitrogénkészletét illetőleg. 1903. évf. — 42. Zalka Zs. Mezőgazdasági Szeszgyártás cz. munkájának bírálata. 1903. évf. — 43. A pillangósokkal együttelő talajbaktériumohról. 1913. évf. — 44. Két gyakorlati kérdés a Thomassalak vásárlását illetőleg. 1903. évf. — 45. A szikes talajokban előforduló sók és a növényzet viszonyáról. 1903. évf. — 46. A békéscsabai rét talajában talált sók minősége és mennyisége. 1903. évf. — 47. A káros. sók mennyiségi viszonyainak fontosságáról szikes talajainkban. 1903. évf. — 48. A Thomassalak és szuperfoszfát viszonylagos hatóképességéről. 1904. évf. — 49. Új foszforsavgyára. 1904. évf. — 50. Adalék a magyar bor és azok hamujának összetételéhez. 1905. évf. — 51. A mezőgazdasági chemia eredete, tudományos és gyakorlati jelentősége. 1905. évf. — 52. Alföldi szikeseink osztályozásáról. 1905. évf. — 53. A keményítő-cukor mezőgazdasági jelentőségéről. 1906. évf. — 54. A berlini Bolle-féle mintatejcsarnok. 1906. évf. — 55. Az amerikai húsfeldolgozó gyárakról. 1906. évf. — 56. A tej szilárd poralakban. 1907. évf. — 57. Az egyiptomi öntözés vízforrásáról. 1907. évf. — 58. A tejhomogénizáló készülék gazdasági jelentőségéről. 1907. évf. — 59. A talajról és egyéb termelési viszonyokról Egyiptomban. 1907. évf. — 60. Hogyan védekeznek a szárazság ellen az amerikai gazdák. 1908. évf. — 61. A talajvizsgálatok gyakorlati jelentőségéről. 1911. évf. — 62. A talajvizsgálatok gyakorlati céljairól. 1911. évf. — 63. A magyar talajvizsgálati értekezlet. 1911. évf. — 64. A cukorrépa minőség szerinti eladásának nehézségei. 1912. évf. — 65. 1912-től kezdve a Nemzetk. Mezőgazdasági Intézet Közleményei cz. mellékletben a talajjavítások és vízügy rovatának vezetése és az idetartozó francia közlemények magyar ismertetése. *Más szaklapokban*: 66. Steffen-féle cukorgyártási eljárásról. Vegyészeti Lapok. 1908. év. 14. sz. — 67. A tápszertörvény kérdéséhez. U. o. 1909. év. 24. sz. — 68. Hozzájárulás a műegyetemi oktatás ügyében. Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője. 1909. évf. 43. sz. — 69. A II. nemzetk. agrogeológiai konferencia. Magy. Chemikusok Lapja. 1910. év. — 70. Miként ítéljük meg a piaczi húsárúk táplálkozási értékét? Állattenyésztési Szemle.

1911. évf. 4. sz. *Budapesti Hírlapban*: 71. A délfranciaországi borpiacz válsága. 1907. június 26-i sz. — 72. Tanulmány-úton. 1907. december 29-i sz. — 73. A mezőgazdasági kémiai iparok jelentősége. 1908. augusztus 12-i sz. — 74. Az amerikai nagy húsipar. 1908. június 14-i sz. *Külföldi nyelven*: 75. Aperçu historique de la Commission internationale pour l'étude chimique du sol. Annuaire de la Vie Internationale. 1912. Bruxelles. — 76. 1913-tól kezdődőleg a római Nemzetk. Mezög. Intézet „Bulletin“-jeiben a talajjavítás és talajkémia körébe tartozó magyar. szakközlemények kivonatos és kritikai ismertetése francia nyelven.

Kelt Budapesten, 1915 februárius 12-én.

Dr. Plosvay Lajos, r. t.
Dr. Szarvasy Imre, l. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK :

XXIII.

Nagysuri BÖCKH HUGÓ drt., főiskolai tanárt, m. királyi miniszteri tanácsost, mint bányageológust és természettudományi íróttal ezennel a Magyar Tudományos Akadémia III. osztálya B) természetrajzi csoportjába tiszteletteljesen levelező tagnak ajánljuk.

Böckh Hugó Budapesten született 1874-ben. Tanulmányait, az elemi- és középiskola után, a pesti Tudományegyetemen, a kir. József-műegyetemen és Münchenben a kir. Ludwig-Maximilian-egyetemen végezte. Tanári oklevelet 1898-ban Budapesten, doktori oklevelét (Summa cum laude) 1899-ben Münchenben szerzett. Münchener tartózkodásának ideje előtt a budapesti Műegyetemen az ásvány-földtani tanszéknél assistens volt. Ezen idő alatt Budapest környékét, különösen pedig a dunai andezites csoport balparti részét tanulmányozta, a minek eredménye gyanánt a „Nagymaros környékének geológiai viszonyai“ című, általános geológiai, petrográfiai és paleontológiai tartalmú munkája jelent meg, melyet egyúttal a müncheni egyetem bölcsészeti karánál doktori dissertatióul is benyújtott. Főiskolai tanulmányai közben több nyáron át Bajorország, a bajor-cseh határhegység, Svájc és felső Olaszország legclassicusabb geológiai vidékeinek beutazásával toldotta meg.

Külföldről hazajövén, a selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskolára rk. tanárnak hivatott meg, 1900-ban ugyanott rendes tanárrá és egyúttal bányatanácsossá lett kinevezve, 1910-ben pedig Ő Felsége I. osztályú tanárrá és főbányatanácsossá léptette elő.

Ha Böckh Hugó eddigi pályafutása az átlag megszokott mértéket meghaladja, úgy ezt a kedvezőbb előmenetelt kizárólag a maga tehetőségének és a saját szorgalmának köszönhetette. Alig 25 éves korában

a selmeczbányai főiskolára kerülvén, gyors tájékozódással mindenekelőtt arra törekedett, hogy az általa elfoglalt mineralógiai és geológiai tanszékét a kor színvonalára emelje. E czélból megszerezte a tanszék számára a nélkülözhetetlen irodalmi segédeszközöket és egyéb tudományos felszerelést, 1912-ben pedig sikerült neki az eredményesebb oktatás érdekében ezt a túlterhelt tanszékét kettéosztatni. A selmeczi tanszéken eltöltött 15 évén keresztül lelkesen és szakavatottan adta elő tantárgyait: a geológiát, valamint 12 évig a mineralógiát is; a fősúlyt azonban állandóan arra helyezte, hogy hallgatói különösen a geológiai irányban (bányageológia s teleptan) minél nagyobb önállóságra neveltesse. Ezért, hogy hallgatói haladását minél jobban biztosítsa, geológiai tankönyvet is írt, a mely gazdag és kivált hazánk geológiai viszonyait bőségesen felölelő tartalmánál fogva csakhamar a többi hazai főiskoláinkon is a legkedveltebb és leghasználtabb geológiai tankönyvvé lett. Ennek I. kötete (462 old.) 1903/4-ben, II. kötete (893 old.) pedig 1900-ben hagyta el a sajtót.

Tanári teendői mellett keresett és talált is Böckh Hugó alkalmat tudományos geológiai munkálatok teljesítésére. Így mindjárt selmeczi tanárkodásának első éveiben helyesebben állapította meg az ottani eruptív kőzetek korviszonyait, a mit a m. kir. Földtani Társulat 1901-iki társaskirándulásán a helyszínén meg is okolt. Eltekintve továbbá a bányászhallgatóival minden tanév végén hazánk nevezetesebb bányavidékeire tett tanulmányutazásaitól, ő maga több éven keresztül a nyári szünidőben önkéntes elhatározással még a m. kir. Földtani Intézet országos geológiai felvételeiből is kivette a maga részét. Így reambulálta és kiegészítette a Kodru-hegységnek (Arad vm.) néhai dr. Pethő Gyula geológustól befejezetlenül hátrahagyott 1 : 75000 méretű térképlapját; 1905-ben tanulmányozta a gömörmezei Vashegy és a Hradek geológiai viszonyait, a mely alkalommal az ottani vasérczek geológiai korát tisztázta; folytatólag világos képét adta a szepes-gömöri Érczhegység bonyolódott természetű lerakódásai geológiai sorozatának; 1906-ban beutazta és leírta ugyancsak a Földtani Intézet megbízásából a szepes-gömöri Érczhegység Nagyrőcze, Jolsva, Nagyszlabos közé eső területeit; úgyszintén ismertette 1907-ben a szilicei mészkő-fensík geológiai viszonyait. A szóbanforgó tanulmányai révén rögzítette többi között a felsőmagyarországi nagyfontosságú magnezittelepek geológiai képződését és stratigraphiai helyzetét.

Már ezen felsorolásból is kitűnik, hogy Böckh Hugó előszere-ttel a geológiának egyik speciális ága, t. i. a *bányageológia* felé fordult. Mint az általános geológia, de egyszersmind a bányászati geológia sok évi előadójának, ismételve volt alkalma, hogy a gyakorlati bányászatnak is lényeges szolgáltatásokat tehesse. Részletes geológiai felvételei és útmutatásai szerint tárták fel pl. Nyitrabányán az addig csak fogyatékosan ismert, de utóbb rendkívül gazdagnak bizonyult szénterületet; az ő útbaigazító kutatásai révén nyitották meg

Salgótarjánon a somlyóhegyi szénteleprézszt kerek 60 millió métermázsza szénnel, a mi a Salgótarján község melletti szénbányászat élettartamát lényegesen meghosszabbította; ugyancsak az ő bányageológiai utasításai alapján sikerült továbbá Ilobán (Szatmár vm.) nagymennyiségű és igen jó minőségű arany-, ólom-, réz- és cinkérczeket feltárni stb.

Böckh Hugónak tudományos alapon folytatott speciális bányageológiai működését, a mint látható, sok esetben a legszebb siker kísérte, úgy hogy egészen természetesnek tetszett, mikor 1911-ben a m. kir. pénzügyminisztérium a még csak a felfedezés utáni kezdetleges stadiumában levő *erdélyi földigáz* kérdésének rendszeres tanulmányozásával és tisztázásával őt bízta meg. Rövid 2—3 év alatt sikerült is Böckh Hugónak, valamint a vezetése mellett működött fiatalabb munkaerőknek a földigáz-előfordulás törvényszerűségét és rendkívüli bőségét minden kétséget kizáró módon megállapítani, a mint azt több idevonatkozó tanulmányában világosan ki is fejtette. E nagyszabású és közgazdasági szempontból roppant horderejű eredmények elérésekor minisztere nyilvánosan a törvényhozásban fejezte ki elismerését; Ő Felsége a király pedig a III. oszt. vaskorona-renddel tüntette ki Böckh Hugót. Az érdekelt nagytőke által Amerikából Erdélybe hozott Clapp Fr., gáz- és petróleumgeológus-szakértő több heti helyszíni tanulmányai után a Böckh Hugótól eredő, valamint a vezetése mellett történt gázgeológiai felvételeket és megállapításokat mind kiválóan szabatosoknak nyilvánította, olyannyira, hogy azokat mint helyeseket habozás nélkül maga is elfogadta. Kevéssel ezután, 1914 április havában behívta Teleszky János m. kir. pénzügyminiszter Böckh Hugót a minisztériumba azzal a megbízással, hogy a földigázt és olaj bányászatát és kutatását, valamint a többi bányászati ágazatok kutatásai és feltárási munkálatait is rendszeresen szervezze és vezesse. Ekkor kapta a miniszteri tanácsosi címet és jelleget, valamint az említett hatáskörét is. Megemlítésre méltó, hogy Böckh Hugó ezen működését azzal kezdte meg, hogy az erdélyi medenczében gyűjtött tapasztalatai alapján Egbell-en (Nyitra vm.) a Morva mellékén már az első mélyfúrásokat oly kedvezően telepítette, hogy azokat nyomban siker is koronázta. Azóta úgyanis e fúrások állandóan adnak gázt és petróleumot.

Látható tehát, tisztelt Akadémia, hogy Böckh Hugó lankadatlan szakszerű tevékenysége folytán oly kiváló, modern bányageológussá fejlődött, a ki bányageológiai tudásával már eddig is sok-sok milliónyi hasznot biztosított nemcsak az államnak, hanem a magánvállalkozásnak is. Ezeket a közgazdasági sikereket azonban csak úgy érthette el, hogy bányageológiai kutatásai közben a tudományos talajt soha egy pillanatra el nem hagyta. Íratai, jelentései és értékezései a bányageológiai irodalom legbecsesebb termékei közé tartoznak, a melyek ezt az irányt nálunk ezidőszerint a legkifejezettebb módon képviselik. (Irodalmi munkásságát I. a függelékben.)

A M. Tud. Akadémiának már régebben is volt egy-egy bányászati írótagja, nevezetesen néhai Péch Antal személyében, a ki leginkább magyar bányatörténelmi munkálatai és magyar bányászati szakszótára által tűnt ki, valamint továbbá néhai Zsigmondy Vilmos levelezőtag, ki a nálunk akkoriban még újdonságszámba menő artézi kútfúrás körüli tapasztalatait ismertette a M. Tud. Akadémia szakülésein.

E nagynevű elődök nyomdokaiba lépve, de a mai kor fokozottabb igényeihez alkalmazkodva, most már dr. Böckh Hugó volna hivatva a M. Tud. Akadémiában azt az irányt ismét felkarolni, melyet elődeink a legjobb tudásuk szerint annakidején inauguráltak és a melynek felvirágoztatását a közel multban végrendeletében gróf *Andrássy Dénes*, a M. Tud. Akadémia bőkezű alapítványosa is a legmelegebben óhajtotta. Benső meggyőződésünk, hogy dr. Böckh Hugó egyénisége teljes biztosítékot nyújt arra nézve, hogy ezen a M. Tud. Akadémia III. B) osztályában elérvult, de manapság minden kultúrállamban gondosan ápolt *tudományos bányageológiai* szak méltó képviselőjévé válhék.

Mindezek alapján végre újból a legmelegebben ajánljuk dr. Böckh Hugó levelezőtaggá való megválasztását.

Irodalmi munkásságából főbb dolgozatai:

1. A Pozsony környékén található állítólagos megalithikus leletekről. *Archaeológiai Értesítő*. 1897. — 2. Ásványújdonság Budapesten a Kissvábhegyről. *Földt. Közl.* 1898. Ugyanaz németül. — 3. Adatok a *Pecten denudatus* és a *Pleuromectia Comitatus* kérdéséhez újabb magyarországi leletek alapján. *Földt. Közl.* 1898. Ugyanaz németül. — 4. Nagymaros környékének földtani viszonyai. *Földt. Int. Évk.* 1899. Ugyanaz németül. — 5. Orca Semseyi, új Orca-faj a salgótarjáni alsó miocén-rétegekből. *Földt. Int. Évk.* 1899. Ugyanaz németül. — 6. Előzetes jelentés a Selmezbánya környékén előforduló eruptív kőzetek korviszonyairól. *Földt. Közl.* 1901. Ugyanaz németül. — 7. Schafarzik Ferencz dr.-ral. A Windgalle quarzporfirjának koráról. *Földt. Közl.* 1902. Ugyanaz németül. — 8. Adatok a Kodruhegység geológiájához. *Földt. Int. évi jelentése*. 1903. Ugyanaz németül. — 9. *Geológia. I. Általános geológia* 462. old. 1903/904. — 10. A Fichteltről, mint az első monoklin hemimorf ásványról. *Földt. Közl.* 1904. Ugyanaz németül. — 11. A gömörmegyei Vashegy és a Hradek környékének geológiai viszonyai. *Földt. Int. Évk.* 1905. Ugyanaz németül. — 12. Einige Bemerkungen zu der Mitteilung des Herrn H. v. Staff: Zur Stratigraphie und Tektonik der ungarischen Mittelgebirge. *Centralblatt f. M. G. u. P.* 1905. — 13. Adatok a szepes-gömöri Érczhegység lerakódásainak taglalásához. *Földt. Int. évi jelentése*. 1905. Ugyanaz németül. — 14. Emlékbeszéd dr. Schmidt Sándor felett. *Földt. Közl.* 1906. Ugyanaz németül. — 15. A szepes-gömöri Érczhegység Nagyrőcze, Jolsva és Nagyszlabos környékére terjedő

részében eszközölt földtani felvétetről. Földt. Int. évi jelentése. 1906. Ugyanaz németül. — 16. Néhány adat a sziliczei mészplató geológiájához. Földt. Int. évi jelentése. 1907. Ugyanaz németül. — 17. Dr. Szabó József. A Szabó-empléktábla leleplezésénél elmondott beszéd. 1908. — 18. Geológia. 11 kötet 893. old. 1909. — 19. Az Erdélyi Medence földgázt tartalmazó antiklinalisairól. 1911. — 20. Über die erdgasführenden Antiklinalzüge des Siebenbürger Beckens. 1911. — 21. Az Erdélyi Medence földgázfelőfordulásainak geológiájáról. Bány. és Koh. Lapok. 1911. — 22. Adatok a kissármási gázkitörés ismereteihez. Bány. és Koh. Lapok 1912. — 23. Ueber die Erdgaseruption bei Kissármás. Zeitschr. d. intern. Ver. der Bohringenieur. 1912. — 24. Rövid összefoglaló jelentés az Erdélyi Medence földgázfelőfordulásainak az 1911/12. években történt tanulmányozásának eredményéről. 1913. — 25. Einige Bemerkungen über das Vorkommen fossiler Kohlenwasserstoffe in der Marchniederung und in der grossen ungarischen Tiefebene Zeitschr. d. Intern. Ver. der Bohringenieur. 1914. — 26. Néhány megjegyzés a Morvavölgy és a Nagy Magyar Alföld fossilis szénhidrogén előfordulásairól. Bány. és Koh. Lapok. 1914. Budapest, 1915 február 20.

Koch Antal, r. t.

Lóczy Lajos, r. t.

Lőrenthey Imre, l. t.

Schafarzik Ferencz, l. t.

XXIV.

Dr. KROMPECHER ÖDÖN természettudományi író, a kórboneztan nyilvános rendes tanárát a budapesti kir. m. tudományegyetemen, levelező tagnak ajánljuk.

Krompecher Ödön dr. 1870-ben született Poprádon, Szepes megyében, tehát jelenleg 45 éves. A budapesti egyetemen orvosdoktori oklevelet 1894-ben szerzett. 1893 óta szakadatlanul állott mint tanársegéd, később mint adjunctus az egyetem kórszövettani, majd a II. kórboneztani tanszékének szolgálatában 1912-ig, a mikor fizetési rendkívüli tanár lett. Pertik Ottó halála után a budapesti orvoskari tantestület meghívta a II. kórboneztani tanszékre nyilvános rendes tanárnak, a mely állást 1914 január 1 óta tölti be.

Krompecher Ödön igen gazdag és eredményes, immár 21 éves irodalmi tevékenységre pillanthat vissza. Munkái közül kettő nagyobb kitüntetésben is részesült, a mennyiben az egyikkel („A basalsejtű rák“ cziművel) a budapesti kir. orvosegyesület Mészáros-díját, a másikkal („Die feinere Architektur der primären Hautcarcinome“) a hamburgi nemzetközi Unna-féle díjat nyerte el.

Irodalmi munkái a következők: 1. A többes indirekt magoszlás. (Magy. orv. Arch. IV. évf. 1. füzet.) A többes magoszlás és mechanikája. (Orvosi Hetilap. XXVII. évf. 53. sz. 1893.) Die mehrfache indirekte Kernteilung. (Wiesbaden, Bergmann 1895.) Die Mehrteilung und deren Mechanik. (Centralbl. f. allgem. Pathol. und Pathol. Anat. V. k. 1894.) Előterjesztett a Magy. Tud. Akadémiának 1893 december 11-én. Előadva az „Anatomische Gesellschaft“ Baselben 1895 április 17—20-án tartott ülésén. — 2. Über die Mitose mehrkerniger Zellen und die Beziehung zwischen Mitose und Amitose. (Virchow Archiv. 142. kötet. 1895.) — 3. Über die Geschwülste, insbesondere die Endotheliome des Hodens. (Virchow Archiv. 151. suppl. kötet. 1898.) A heredaganatokról, főleg a hereendotheliomákról. (Magyar orv. Arch. VII. évf. 5. f. 1898.) — 4. Beiträge zur Lehre von den Plasmazellen. (Ziegler's Beitr. zur pathol. Anat. u. z. allgem. Pathol. 24. k.) Újabb adatok a plasmasejtek tanához. (Magy. orv. Arch. VII. 1898.) — 5. Der drüsenartige Oberflächenepithelkrebs Carcinoma epitheliale adenoides. (Ziegler's Beitr. zur pathol. Anat. u. z. allgem. Pathol. 28. k. 1900.) Előadva az élettani szakosztály 1898 november 29-iki gyűlésén. — 6. Recherches sur le traitement des animaux tuberculeux par la methode de Landerer et sur la virulence des bacilles tuberculeux. (Annales de l'Institut Pasteur. 1900.) Mennyiben képes az élő gümöbacillus és a magas hő által elölt gümöbacillus gümőkóros megbetegedést előidézni. (Magy. orv. Arch. IX. évf. 2—4. füzet.) — 7. Erythrocytenkerne lösendes Serum. (Centralbl. f. Bakteriologie. 28. k. 1900.) Előadva az élettani szakosztály 1900 november 13-iki gyűlésén. — 8. Untersuchungen über das Vorkommen, metachromatischer Körnchen bei sporentragenden Bakterien und Beiträge zur Kenntnis der Babes-Ernst'schen Körperchen. (Centralbl. f. Bakteriologie. 30. k. 1901. A lépfenebacillus testében új, metachromatikus szemcséket ír le.) — 9. Über Zellteilung. (Centralbl. f. allgem. Pathol. u. pathol. Anat. 13. k. 1902.) — 10. Kórboncztanai repetitorium. (Dr. Verebely Tiborral együtt. Magyar orvosi Vademecum.) — 11. Untersuchungen über die Virulenz der aus verschiedenen tuberkulösen Herden des Menschen reingezüchteten Tuberkelbacillen. (Centralbl. f. Bakteriologie. 33. k. 1903.) Különféle emberi gümőkóros megbetegedésekből kitenyésztett tuberculosisbacillus virulentiájáról. (Magyar orv. Arch. 4. k. 1903. E munka társszerzője dr. Zimmermann Károly.) — 12. Der Basalzellenkrebs. Monographia, 260 oldal és 12 tábla. (Jena, Gustav Fischer. 1903.) A basalsejtű rák. Előbbi rövid kivonata. (Magy. orv. Arch. IV. k. 6. f.) A budapesti kir. Orvosegyesület Mészáros-díját nyert munka. (Új daganatfajta felfedezése.) — 13. Die feinere Architektur der primären Hautcarcinome. (Dr. Beck Samuval készült. Dermatologische Studien. 1903.) Az Unna-féle hamburgi internationalis pályadíjjal kitüntetett dolgozat. — 14. Bemerkungen zu dem Aufsätze des Herrn Sternberg: „Experimentelle Untersuchungen über die Wirkung todter Tuberkel-

bacillen“ und zu der Arbeit von Herrn Engelhardt: „Histologische Veränderungen nach Einspritzung abgetödteter Tuberkelbacillen“. (Centralbl. f. allg. Pathol. u. pathol. Anat. 13. k. 1902.) — 15. Über Verbindungen, Übergänge und Umwandlungen zwischen Epithel, Endothel und Bindegewebe bei Embryonen, niederen Wirbeltieren und Geschwülsten. (Ziegler's Beitr. zur pathol. Anat. u. z. allgem. Pathol. 37. k. 1904.) A hámemdóthel és kötőszövet kölesönös viszonyáról. (Magy. orv. Arch. VI. k. 1905.) — 16. Die Entstehung der Basalzellenkrebsse. (Zeitschrift f. Krebsforschung. 3. k. 2. f. 1905.) — 17. Kristallisation, Fermentation, Zelle und Leben. Eine biologisch-philosophische Studie. Monographia. 88 oldal. (Wiesbaden, Bergmann. 1907.) — 18. Zur Frage des Basalzellenkrebses. (Berl. Klin. Wochenschr. 1907.) — 19. A typhus exanthematicus kórokozója. Dr. Goldzieher Miksával és dr. Ángyán Jánossal együtt. (Orvosi Hetilap. 1908. évf.) Protozoonbefunde bei Typhus exanthematicus. (Centralblatt f. Bakter. 1909.) — 20. Zur Histogenese und Morphologie der Mischgeschwülste der Haut, sowie der Speichel- und Schleimdrüsen. (Ziegler's Beitr. z. pathol. Anat. und z. allgem. Pathol. 44. k. 1908.) Az eredetükre nézve annyira vitás nyálmirigydaganatok, jóindulatú basalsejtű rákok.) — 21. Über die Beziehungen zwischen Epithel und Bindegewebe bei den Mischgeschwülsten der Haut und der Speicheldrüsen und über das Entstehen der Karcinosarkome. (Ziegler's Beitr. z. pathol. Anat. u. z. allgem. Pathol. 44. k. 1908.) — 21. Zur Anatomie, Histologie und Pathogenese der gastrischen und gastrointestinalen Sklerosenose. (Ziegler's Beitr. z. pathol. Anat. u. z. allgem. Pathol. 49. k. 1910.) — 23. Über Oedem-Sklerose namentlich auch bei Arteriosklerose. (Centralbl. f. allgem. Pathologie u. pathol. Anat. 22. k. 1911. A kötőszövet nem csupán lobos alapon, hanem oedemás beivódás folytán is megvastagodhatik és kergesedik.) — 4. Über die Beziehungen des kleinzelligen Scirrhus des Magens zu der gastrointestinalen Sklerosenose. („Gutartige Pylorushypertrophie“ Cruveilhier, „Linitis plastica“ Brinton „angeborene Pylorusstenose“ Maier—Landerer) und zum Schrumpf- bzw. Feldflaschenmagen. (Zeitschr. f. Krebsforschung. 11. k. 2. f. Társszerző dr. Makai Endre.) — 25. Zur Histogenese und Histologie des Krebses. (Zeitschr. f. Krebsforschung. 12. k. 1912.) — 26. Vergleichend biologisch-morphologische Studien betreffend die Fibroblasten und Makrophagen (Eiterphagocyten, Pseudoxanthom-, Typus Gaucher-, Malakoplakie-, Rhinoskleromzellen), des menschlichen Grenulationsgewebes. (Ziegler's Beitr. zur pathol. Anat. u. z. allgem. Pathol. 56. k. 1913.) — 27. Über Schweissdrüsenzysten der Brustdrüse und deren Krebsse. (Verhandl. der Deutschen Patholog. Gesellsch. 16. Tagung. 1913.) Előadva a Margburgban 1913. évi márczius 31-től április 2-ig tartott ülésen. — 28. Über pigmentierte Netze und Kristallimitationen in Lepoidzellen. (Virchow's Archiv f. patholog. Anat. u. Physiol. 213. k. 1913.) — 29. A rák kóroktanáról és morphológiájáról.

(Orvosképzés 1914. évf. 1. f.) — 30. Über den Durchbruch von Pseudoxanthomzellen durch Zylinderepithelschichten. (Verhandl. d. Deutschen patholog. Gesellschaft. 17. Tagung 1914.) Előadva a Münchenben 1914. évi márczius 23—25-ig tartott gyűlésen.

Ezenkívül lefordította: Minich Károly dr.-al együtt a Bollinger kórboncztani atlaszának II. kötetét és Minich K., Feldmann I., Verebély T. doktorokkal együtt Kaufmann részletes kórboncztani tankönyvét.

Krompecher Ödön az elméleti orvosi tudományoknak legkiválóbb hazai művelői közé tartozik, a ki igen szorgalmas tudományos munkásságával a jeles szakember és az eredeti gondolkodású tudós hírnevét vívta ki magának nemcsak hazánkban, hanem a külföldön is. Ezzel a magyar tudomány munkáinak is igen szolgálatot tett, de növelte a magyar tudományos munka tekintélyét is. Nem kisebbek az érdemei a felső oktatás terén sem, a hol fáradhatatlan buzgósággal és odaadó lelkesedéssel tanítja közel 20 esztendeje a legfontosabb elméleti orvostudományok egyikét.

Meggyőződésünk, hogy Krompecher Ödön Akadémiánk igen értékes munkatársat nyerne, a ki nemcsak teljes mértékben rászolgált arra, hogy hazánk első tudományos testülete tagjai sorába felvegye, hanem Akadémiánknak épp úgy dicséretre válnék, mint a budapesti egyetemnek.

Ezért a legmelegebben ajánljuk Krompecher Ödön megválasztását levelezőtagnak.

Budapest, 1915 február 25.

Tangl Ferencz, r. t.

Lenhossék Mihály, r. t.

XXV.

Dr. PÁLFY MÓR kir. főgeológust és természettudományi írórt a M. Tud. Akadémia III. osztálya B) természetrajzi csoportjába tiszteletteljesen levelezőtagnak ajánljuk.

Dr. Pálffy Mór személy nemes szülőktől 1871-ben Bágyonban (Torda-Aranyos vm.) született. Középiskoláit Tordán és Kolozsvárt az unitárius főgimnáziumban végezte; majd pedig a kolozsvári Ferencz József tud.-egyetemen a vegytan-termesztudomány-földrajzi szakra iratkozott be, a mely tárgyakból 1894-ben tanári szakvizsgálatot tett. 1895-ben pedig ugyanott tette le az ásványtanból, mint főtárgyból, a földtan-közvetlen és vegytanból, mint melléktárgyakból a doktori szigorlatot. Egy éven át Kolozsvárt az ásványföldtani tanszék mellett assistenskedett, 1895-ben pedig Budapesten a m. kir. Földtani Intézethez neveztetett ki II. osztályú segédgeológusnak, 1900-ban I. osztályú geológussá, 1901-ben osztálygeológussá, 1908-ban pedig főgeológussá lépett elő ugyanezen intézet statusában. 1901-ben a mk. Földtani

Társulat I. titkárának választotta, a mely tisztet hat éven át betöltötte. Ezen idő alatt a társulat egyéb kiadványai mellett szerkesztette a Földtani Közlönyt is.

Dr. Pálffy Mór a fiatalabb geológus generáció egyik legtevékenyebb tagja és legszorgalmasabb írója. A m. kir. Földtani Intézet igazgatósága őt a Bihar felvételi sectióba osztotta be, a melynek szakadatlanul tagja egészen mostanig. Ez a beosztása magyarázza meg, hogy térképezési munkálataival karöltve legtöbb dolgozata és értekezése hazánk eme szép keleti hegységére vonatkozik. Irodalmi munkássága, mely már 50 külön számot tüntet fel, e sorok függelékében van ismertetve. Ezek közül mindenekelőtt a 12. számú nagyobb összefoglaló műve köti le figyelmünket. Ez az „*Alvincz környékének felső krétakorú rétegei*“ című, mintegy 97 oldalra terjedő munkája a m. kir. Természettudományi Társulat pályázatán a Bugát-díjat nyerte el. Ebben szerző a felső krétakor képződményeinek egy, a legelső szenonba tartozó egészen új fáciesét mutatja ki, melyhez még leginkább csak a pireneusi felső krétakorú lerakódások hasonlíthatók. Figyelemreméltó továbbá az az értekezése is, a melyben az erdélyrészi Érczhegység andezitjeinek korviszonyát illetőleg megállapítja (16. sz.), hogy eruptiójuk ellentétben a régi felfogással, éppen úgy, mint azt *Böckh Hugó* Selmezbánya környékén kimutatta, a legbázisosabb piroxén andezitek kitorrésével kezdődött, az amfiból andezitekkel folytatódott és a legsavanyúbb dácitok feltörésével befejeződött.

Az erdélyrészi Érczhegység bányaterületein végzett vizsgálatiról szóló több kisebb közleményén kívül 1911-ben kiadta „*Az erdélyi Érczhegység bányáinak földtani viszonyai és érczteléréi*“ című nagyobb összefoglaló munkáját. (41. sz.) Ebben az aranybányaterületeken különböző eruptiók körzeteket állapít meg, a melyek a hegység tektonikájával szoros összefüggésben vannak. Felismeri továbbá e munka során azt a különbséget, a mely e hegység területén a vulkáni csatornákat kitöltő közet és a kiömlött láva között van. Megállapítja, hogy az Érczhegység teléreit nem az eruptiók anyag kihülésével járó repedések hozták létre, hanem hogy azok az egész Érczhegységet behálózó törésvonalak ama részéből keletkeztek, a melyek valamely vulkáni csatorna szélét érintették, vagy annak közelében elhaladtak. Nemes érczet e telérek csakis az eruptiók csatorna közelében tartalmaznak; a telérek nemes ércz kitorrését illetőleg pedig az ascensiós elméletnek a híve. E munkáját a mh. Földtani Társulat a „*Szabó József*“-éremmel tüntette ki.

Más értekezéseiben megmagyarázza Pálffy a kovásznai Pokolsár kitorrésének okát — új eszméket vet fel a termális vizek felszínre emelkedésének magyarázatára —, úgyszintén a medenczék gyűrődésére vonatkozólag, tekintettel az erdélyi medencze antiklinálisaira stb. Ezen néhány mutatóvány kiegészítéseként felemlítjük még, hogy Pálffy gyakorlati irányban az érczhegységi aranyelőfordulásokon kívül

alkalomadtán még egyes szénelőfordulásokkal, kö-, márvány-, cementtelepekkel, artézi kutakkal, valamint gyógyforrásokkal is foglalkozott.

Mindezek után dr. Pálffy Mór főgeológust, mint kiválóan érdemes kutatót és termékeny író-t méltónak tartjuk arra, hogy őt a M. Tud. Akadémia a *levelezőtagnak* odaitélésével kitüntesse.

Dr. Pálffy Mór bizonyára a M. Tud. Akadémia büzgő tagja fogna lenni, a kitől sok érdekes tudományos publicatio várható, a miért is végre újból bátorkodunk őt a M. Tud. Akadémia kegyes figyelmébe ajánlani.

Dr. Pálffy Mór irodalmi működése 1895—1914.: 1. A pyrrhotit eljövetele Borévnél. (Orv. Term.-tud. Értesítő. XVII. kötet, pp. 54—57.) 1895. — 2. A Hargita andezites kőzeteiről. (Orv. Term.-tud. Értesítő. XVII. kötet, pp. 145—178. Németül is.) 1895. — 3. A Hideg- és Meleg-Szamos környékének geológiai viszonyai. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1896-ról, pp. 59—81. Németül is.) 1897. — 4. A Gyalui havasok nyugati részének geológiai viszonyai. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1897-ről, pp. 52—61. Németül is.) 1898. — 5. Adatok Székelyudvarhely környékének geológiai- és hidrológiai viszonyaihoz. (Földt. Közl. XXIX. kötet, pp. 6—12. Németül is.) 1899. — 6. Geológiai jegyzetek a szkerisorai mészterületről és a gyalui havasok déli és délkeleti részéről. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1898-ról, pp. 59—72. Németül is.) 1900. — 7. Újabb adatok a Cserhát geológiájához. (Földt. Közl. XXX. kötet, pp. 137—140. Németül is.) 1900. — 8. Az Aranyos folyó völgyének geológiai viszonyai Albák és Szkerisorra között. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1899-ről, pp. 39—58. Németül is.) 1901. — 9. Szászcser és Sebeshely környékének felsőkréta rétegeiről. (Földt. Közl. XXXI. kötet, pp. 22—28. Németül is.) 1901. — 10. Geológiai jegyzetek néhány dunamenti kőbányáról. (Földt. Közl. XXXI. kötet, pp. 150—155. Németül is.) 1901. — 11. Az Aranyos-folyó völgyének baloldala Topánfalva és Offenbánya között. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1900-ról, pp. 51—60. Németül is.) 1902. — 12. Alvincz környékének felsőkrétakorú rétegei. (M. kir. Földt. Int. évkönyve, XIII. kötet, pp. 205—302. Németül is.) 1902. — 13. Geológiai jegyzetek az Aranyos-folyó völgyéből. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1901-ről, pp. 52—70. Németül is.) 1903. — 14. Geológiai jegyzetek a Fehér-Körös és Abrudpatak között levő területről. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1902-ről, pp. 53—59. Németül is.) 1903. — 15. Két új óriási inoceramus-faj az erdélyi részek felsőkréta-rétegeiből. (Földt. Közl. XXXIII. kötet, pp. 445—451. Németül is.) 1903. — 16. Előzetes jelentés az erdélyrészi érczhegység andezitjeinek korviszonyáról. (Földt. Közl. XXXIII. kötet, pp. 463—470. Németül is.) 1903. — 17. Geológiai jegyzetek a Fehér-Körös völgyéből. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1903-ról, pp. 96—99. Németül is.) 1904. — 18. Az erdélyrészi Érczhegység nyugati részének geológiai viszonyai. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1914-ről, pp. 88—91. Németül is.) 1908. — 19. Bor-

székfürdő és Gyergyóbélbor geológiai és hydroológiai viszonyai. (Földt. Közl. XXXV. kötet, pp. 1—12. Németül is.) 1905. — 20. Néhány megjegyzés Semper: Beiträge zur Kenntniss des siebenbürgischen Erzgebirges című munkájához. (Földt. Közl. XXXV. kötet, pp. 277—288.) Németül is.) 1905. — 21. Adatok a verespataki Kirnik kőzetének pontosabb ismeretéhez. (Földt. Közl. XXXV. k., pp. 314—318. Németül is.) 1905. — 22. A kovásznai Pokolsár-fürdő. (Term.-tud. Közl. XXXVII. kötet, pp. 274—279.) 1905. — 23. Az erdélyrészi Érzehegység középső részének geológiai viszonyai. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1905-ről, pp. 63—67. Németül is.) 1906. — 24. A Csetráshegység nyugati és déli része. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1906-ról, pp. 108—116. Németül is.) 1907. — 25. Magura környéke, 1:75000-es geológiai térkép és hozzá magyarázatok. (Kiadja a m. kir. Földt. Int., pp. 1—26. Németül is.) 1907. — 26. A Marosvölgy jobb oldalának geológiai alkotása Algyógy környékén. (Földt. Közl. XXXVII. kötet, 468—481. Németül is.) 1907. — 27. Néhány megjegyzés ifj. Aradi Vikornak: Utazási jegyzetek a Csetráshegység déli vidékéről című közleményére. (Bányászati és Kohászati Lapok, 1907. évf.) — 28. A telérek mellékkőzetének befolyása a telérek nemesérczkiktöltésére (Bányászati és Kohászati Lapok, 1907. évf.) — 29. Das Goldvorkommen im Siebenbürgischen Erzgebirge und sein Verhältnis zum Nebengestein der Gänge. (Zeitschrift für praktische Geologie, XV. Jhrg. pp. 144—148.) 1907. — 30. Bemerkungen zu Herrn Tills Mitteilung: Der fossilführende Dogger von Villány. (Verh. d. k. k. geol. Reichsanstalt. Jhrg. 1907, pp. 131—134.) 1907. — 31. Erwiderung auf Herrn Tills Entgegnung. (Verh. d. k. k. geol. Reichsanstalt, Jhrg. 1907., pp. 361—364.) 1907. — 32. Abrudbánya környéke, 1:75000-es geológiai térkép és hozzá magyarázatok. (Kiadja a m. kir. Földt. Int., pp. 1—32. Németül is.) 1908. — 33. A Maros völgyének jobboldala Algyógy környékén. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1907-ről, pp. 81—87. Németül is.) 1909. — 34. Jelentés külföldi tanulmányutamról. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1907-ről, pp. 188—182. Németül is.) — 35. Nagysuri Böckh János. Nekrológ. (Bányászati és Kohászati Lapok, XLII. évf. I. kötet, pp. 653—656. Németül is.) 1909. — 36. A termális vizek felszínre emelkedéséről. Előzetes jelentés Földt. Közl. XXXIX. kötet, pp. 16—17. Németül is.) 1909. — 37. Felvételi jelentés 1908-ról. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1908-ról, pp. 127—128. Németül is.) 1910. — 38. A szarvaskői wehrlittömzs. (Földt. Közl. XL. kötet, pp. 480—486. Németül is.) 1910. — 39. Verespatak és Bucsum környéke. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1909-ről, pp. 118—121. Németül is.) 1911. — 40. (Szontagh T. és Rozlozsnik P.-al.) A Kodru-Móma mezo-zeoos területe. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1909-ről, pp. 113—117. Németül is.) 1911. — 41. erdélyrészi érzehegység bányáinak földtani viszonyai és ércztelerei. (M. Földt. Int. évkönyve, XVIII. kötet, pp. 205—464. Németül is.) 1911. — 42. A magyar köiparról. (Magyar

Kő-, Beton- és Márványújság. 1911. évf. április 1. szám.) 1911. — 43. (Szontagh T. és Rozlozsnik P.-al.) Geológiai jegyzetek a Biharhegységből. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1910-ről, pp. 80—93. Németül is.) 1911. — 44. (Szontagh T. és Rozlozsnik P.-al.) Adatok a Biharhegység középső részének földtani ismeretéhez. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1911-ről, pp. 98—105. Németül is.) 1912. — 45. Az újvidéki próbafúrások. (Földt. Közl. XLII. kötet, pp. 521—529. Németül is.) 1912. — 46. A medenczék gyűrődéséről, tekintettel az erdélyi medence antiklinálisaira. Koch- emlékkönyv, pp. 91—100. Kivon. és németül is. (Földt. Közl. XLII. p. 574. és 657.) 1912. — 47. Válasz Inkey úr megjegyzéseire. (Az erdélyrészi Érczhegység bányáinak földtani viszonyai és ércztelérei című munkájára.) (Földt. Közl. XLII. kötet- pp. 913—920. Németül is.) 1912. — 48. Geológiai jegyzetek a Bélihegységből. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1912-ről, pp. 94—103. Németül is.) 1913. — 49. Geológiai jegyzetek a Biharhegységből. (M. kir. Földt. Int. évi jelentése 1913-ról, pp. 207—220. Németül is.) 1914. — 50. A kőbányászatról és a kőbányaiparról. (Az igazságügyi és közigazg. tisztviselők részére 1913. évi október 1—15. napján tartott továbbképző-tanfolyamon tartott előadások. Budapest, 1914. pp. 353—362.)

Budapest, 1915 február 20.

Dr. Koch Antal, r. t.
Lóczy Lajos, r. t.
Lörenthey Imre, l. t.
Schafarzik Ferencz, l. t.
